Ազգ
AZG armenian newspaper

Փետրուար 26
1992
Չորեքշաբթի

Եռօրեայ թերթ
Բ տարի, թիւ 14 (106)
գինը՝ 95 կ.

Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47

դասիչ 69149

հեռ. 581841, ֆաքս 562941, տելեքս 243266 SULA SU

Նախագահը հետաձգեց այցը Հելսինկի

Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հետաձգեց Ֆինլանդիա կատարելիք իր այցը: Նա պետք է մեկներ երեկ, փետրվարի 25-ին, Եվրոպայի անվտանգության եւ համագործակցության Հելսինկյան խորհրդակցության փաստաթղթերը ստորագրելու նպատակով: Ինչպես հաղորդեցին նախագահի մամուլի ծառայությունում, այցը հետաձգվել է Լեռնային Ղարաբաղի իրավիճակի սրման պատճառով: Սակայն, այնուհանդերձ, քիչ ուշացումով այցը կկայանա, քանի որ Հայաստանը շահագրգռված է միանալ այդ համաձայնագրին: ■

Եւ դո՞ւ, Բրուտոս

Փետրվարի 24-ին մարդասիրական հարցերի գծով Ֆրանսիայի պետական քարտուղար Բեռնար Կուշները Երեւանում փաստաթուղթ ստորագրեց երկու երկրների միջեւ դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու վերաբերյալ: Ճիշտ երեք օր առաջ նման մի փաստաթուղթ Բաքվում ստորագրելուց հետո: Մինչ այդ Հայաստանն այդպիսի պայմանավորվածություններ ուներ շուրջ քսան երկրների հետ, ցանկություն էին հայտնել եւս վեց տասնյակը:

Եթե խոսքը վերաբերեր Հնդկաչինի, լատինաամերիկյան կամ կենտրոնական Աֆրիկայի որեւէ երկրի, բոլորովին էլ տարօրինակ չէր լինի քսաներորդը կամ թեկուզ քառասուներորդը լինել: Շտապելու հարկ չկա: Սակայն խոսքը «մարդասիրության, արդարության եւ ազատության» գաղափարներին նվիրված Ֆրանսիայի մասին է, երկիր, որ միշտ կանգնել է ընկածի, տառապածի, անիրավվածի կողքին (համենայն դեպս, մեր գիտակցության մեջ մտցրել են Ֆրանսիայի այդ կերպարը): Երկիր, որը Անվտանգության խորհրդի հինգ մշտական անդամներից է, աշխարհի յոթ մեծահարուստներից մեկը, եւ անտարբեր չէ աշխարհի ցանկացած անկյունում կատարվածի հանդեպ, մանավանդ Միջին եւ Մերձավոր Արեւելքի, որի հետ սերտորեն կապված է Կովկասը:

Երեք-չորս տարի առաջ ֆրանսիական հասարակական միտքը խանդոտ ընդվզում էր Հայաստանում եւ Ղարաբաղում իրագործվող անարդարությունների դեմ, հերոսներ ու պատվավոր քաղաքացիներ դարձնում պայքարի շատ մարդկանց: Հույս կար, թե պետական շրջանակների լուռ համաձայնությամբ էր կատարվում դա, եւ նրանք Հայաստանում հաստատվելու մրցության մեջ Միացյալ Նահանգների հետ եթե ոչ առաջինը, գոնե երկրորդը պիտի լինեին: Սակայն մինչեւ երեկ Հայաստանը ճանաչած երկրների ցուցակում իզուր մի փնտրեք Ֆրանսիայի անունը, չկա: Ֆրանսիայի արտգործնախարարության պարզ սպրդո՞ւմ, նախագահ Միտերանի աշխատակազմի անփութությո՞ւն, թե զուտ «աշխարհագրական եւ տեխնիկական» պատճառներ, ինչպես Երեւանում փորձում էր համոզել պետական քարտուղար Բեռնար Կուշները: Կարծում ենք, ոչ, քանզի դեռեւս հունվարի կեսերին Երեւանում գտնվող ֆրանսիական խորհրդարանի անդամ Կազընավն էր քննադատում իր երկրի իշխանությունների վեհերոտ քաղաքականությունը Հայաստանի հանդեպ:

Անշուշտ, ֆրանսիական կառավարությունն ազատ է իր գործողությունների մեջ, եւ գուցե պետք չէ նեղացկոտ լինել: Սակայն, ինչո՞ւ մենք անտարբեր պետք է մնանք: Իրո՞ք մեզ համար նույնն է, թե Ֆրանսիան ե՞րբ եւ ո՞ւմից հետո է ցանկանում մեզ հետ դիվանագիտական կապեր հաստատել:

Ֆրանսիայում չորս հարյուր հազարանոց հայկական գաղութ կա, որը վաղուց ի վեր տքնում է հանուն այդ երկրի բարօրության: Հանուն Ֆրանսիայի արյուն են թափել շատ հայեր: Եւ գինը ա՞յս պիտի լիներ:

Անշուշտ, այս ամենը գերազանց գիտակցում են Ելիսեյան պալատում եւ եթե տեղական ընտրությունների նախօրյակին, ի դեմս բազմահազար հայազգի ընտրողների, ձեռնարկել են այս քայլը, հիմնավոր պատճառներ պիտի ունենան: Իսլամական աշխարհում Խ. Միության թափուր տեղը զբաղեցնելուն ուղղված յուրօրինակ ժե՞ստ, թե՞ տուրք շրջանում հետզհետե հզորացող Թուրքիային:

Կամ գուցե մենք ենք չափից ավելի լավատես, քծել ենք ֆրանսահայկական հաճախակի այցելություններով եւ ֆրանսահպատակ պաշտոնյաներ ավելացնելով... Հ. Գ.

Տագնապալի իրադրություն. Արցախի վիճակը քննարկվեց փակ նիստում

Օրհասական իրավիճակ է Արցախում: Ադրբեջանը, օգտվելով իր սահմաններում տեղակայված 4-րդ բանակի հանձնվողական տրամադրությունից, սեփականել է նրա ունեցվածքը, ռազմական տեխնիկան, կործանիչ զենքերը եւ ցեղասպանական գործողություններ ձեռնարկել արցախահայության դեմ: Նա ընտրել է, մոտիկ տարածության մարտերում իր արժանի դասն ստանալուց հետո, ոչ անմիջական պատերազմի տակտիկան, հեռահար զենքերով եւ օդից սարսափի մատնելու եւ ոչնչացնելու մեր հայրենակիցներին:

Այս ծանր կացության դիմաց մանեւրելու չնչին հնարավորություններ են մնացել հայկական իշխանությունների առաջ՝ կամ պատերազմ Բաքվի դեմ, կամ...

Ահա թե ինչու երեկ Գերագույն խորհրդում, Հայաստանի Հանրապետության նախագահի խնդրանքով, հարցը տեղափոխվեց դռնփակ նիստ, առանց լրագրողների եւ հյուրերի ներկայության: Ժամը 19:30-ին սկսած եւ 15 րոպե ընդմիջումով վերաշարունակված նիստից առաջ մեզ հաջողվեց իմանալ, որ պատգամավորների առաջ իրավիճակը ներկայացնող զեկուցումով հանդես է գալու նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանը, այնուհետեւ ընթացք տալով լայնակի քննարկումների:

Ուշ երեկոյան մեզ հայտնի դարձավ, որ նախագահի զեկուցումից հետո ելույթ են ունեցել պատգամավորներ Դավիթ Վարդանյանը, Իգոր Մուրադյանը, Մեխակ Գաբրիելյանը, Սեյրան Բաղդասարյանը, Դավիթ Շահնազարյանը, Վիգեն Խաչատրյանը եւ ուրիշներ, առաջարկելով մի շարք տարբերակներ եւ շեշտելով համակարգված գործողությունների անհրաժեշտությունը: ■

Արաբա-իսրայելական բանակցությունները վերսկսվեցին Վաշինգտոնում

Երկուշաբթի օրը Վաշինգտոնում վերսկսվեցին արաբա-իսրայելական բանակցությունները, դարձյալ լարված մթնոլորտում, քանի որ սեղանի վրա դրված է արաբական գրավյալ հողերում հրեական բնակեցումների հարցը: Լարվածության պատճառներից մեկն էլ, անկախ երկարատեւ թշնամության ակտիվությունից, Լիբանանի հարավային սահմանների վրա անցյալ շաբաթավերջին արձանագրված մարտական գործողություններն էին, որոնց հետեւանքով իսրայելյան հրասայլերը ներխուժել էին լիբանանյան հողեր: Ամերիկյան ճնշումների շնորհիվ այդ հրասայլերը ետ էին քաշվել, իսկ պրոիրանյան Հըզբոլլահ կուսակցության 200 մարտիկներ հեռացել էին դեպի նրանց դիրքեր:

Լարվածություն է տիրում նաեւ իսրայելա-ամերիկյան հարաբերություններում դարձյալ 10 միլիարդ դոլլարի վարկ ստանալու հարցով: Այս կապակցությամբ Մ. Նահանգների պետքարտուղար Բեյքերը երեկ կրկնեց իր այն հայտարարությունը, թե Վաշինգտոնը չի կարող նախկին խորհրդային հրեաների՝ Իսրայելում տեղավորման նպատակով պահանջվող այդ վարկը տրամադրել, քանի դեռ Թել-Ավիվը չի դադարեցրել գրավյալ հողերի վրա նոր բնակավայրեր կառուցելու իր ծրագրի գործողությունները:

Երուսաղեմում վարչապետ Շամիրն իր հերթին հայտարարեց, թե ոչ ինքը եւ ոչ էլ իսրայելյան որեւէ այլ կառավարություն պատրաստ չի լինի «ենթարկվել Բեյքերի թելադրանքին»:

Հիշեցնենք, որ ամերիկյան կոնգրեսը մինչեւ մարտի վերջը ժամանակ ունի մերժելու կամ ընդառաջելու 10 միլիարդ դոլլարի վարկի խնդրանքը: ■

Երկու շաբաթից ՄԱԿ-ի զինվորները կհասնեն Հարավսլավիա

Առաջիկա երկու շաբաթվա ընթացքում ՄԱԿ-ի առաջապահ ուժերը, բաղկացած 250 հոգանոց սպայակազմից, կհասնեն Հարավսլավիայի տարբեր շրջաններ, որից հետո նախապես նշանակված տեղերում հետզհետե կհաստատվեն 14 հազար կապույտ սաղավարտակիրներ, որոնց պարտականությունն է հսկել նորահաստատ խաղաղության պահպանումը:

Մինչ այդ, սակայն, այդ խաղաղությունը շատ թույլ է նշմարվում: Երեք ռումբ պայթեց Չեռնոգորիայի մայրաքաղաք Տիտոգրադում, որտեղ նախորդ օրը 15 հազարանոց ցույց էր կայացել՝ հարավսլավական այդ փոքրիկ հանրապետության անկախացման պահանջով: Պայթյունի հետեւանքով սպանվել է չորս մարդ եւ վիրավորվել են շուրջ մեկ տասնյակ քաղաքացիներ:

Մյուս կողմից, Բոսնիա-Հերցոգովինայում իսլամ եւ խորվաթ պաշտոնյաները պահանջեցին, որ հարավսլավական բանակը հեռանա այդ հանրապետությունից՝ առաջիկա շաբաթ եւ կիրակի օրերին տեղի ունենալիք անկախության հանրաքվեի կապակցությամբ: ■

Օրենքներ, հարցապնդումներ, պատասխաններ. այսպես շարունակ...

Նախորդ քննարկումների նման, այս անգամ էլ Գերագույն խորհրդի փետրվարի 24-ի եւ 25-ի նիստերն անցան բուռն հարցապնդում-պատասխանների եւ օրենքների համեմատաբար խաղաղ քննարկումների մթնոլորտում: Օրվա ամենահետաքրքիր պահը թերեւս Հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի պատասխանն էր ՀՌԱԿ-ի պատգամավորական խմբի հարցապնդմանը, այն է ներկայացնել կառավարության նորընտիր անդամներին: Նախագահը մեկ առ մեկ պատասխանելով հարցապնդման բոլոր հարցերին, նշեց, թե ինքը որեւէ իրավախախտում թույլ չի տվել եւ օրենսդրորեն չի նախատեսվում կառավարության կազմի անհատական ներկայացումը: Իրենց կողմից ռամկավար պատգամավորները շնորհակալություն հայտնեցին նախագահից, պատասխան խոսքում նշելով, թե իրենց ցանկությունն է կառուցողական քննադատությամբ շտկումներ մտցնել հանրապետության քաղաքական կյանքում:

Վերջում, ՀՌԱԿ-ի հարցապնդման առիթով ներկայացված որոշման նախագիծը տարբեր բացատրություններից հետո, դրվեց անվանական քվեարկության եւ 100 կողմ, 32 դեմ, 18 ձեռնպահ արդյունքով չընդունվեց:

Քննարկված հարցերի մասին մանրամասն լրատվությամբ կներկայացնենք մեր թերթի հաջորդ համարում: ■

Ազերիները շանտաժում են Մոսկվայում

Վերջերս Ադրբեջանում տիրում է չափազանց լարված մթնոլորտ, ամեն պատահականություն կարող է հանգեցնել ազգային թշնամության տեղացի եւ ռուսալեզու բնակչության միջեւ: Այդ մասին փետրվարի 25-ին Մոսկվայում տեղի ունեցած մամուլի ասուլիսում հայտարարեց Ադրբեջանի լիազոր ներկայացուցիչ Ռաֆայել Հուսեյնովը: Նա այդ կարծիքը հիմնավորեց այն փաստով, թե իբր Ստեփանակերտում տեղակայված 366-րդ մոտոհրաձգային գունդը հրետակոծում է ադրբեջանական բնակավայրերը, ինչը կարող է հարուցել ադրբեջանցիների վրդովմունքը:

Ադրբեջանի ներկայացուցիչը նշեց, թե վաղաժամ է Լեռնային Ղարաբաղ մտցնել ՄԱԿ-ի զորքերը, սակայն պատրաստակամություն հայտնեց այնտեղ ուղարկել միջազգային դիտորդների խումբ:

Ռ. Հուսեյնովը հայտարարեց, որ Մոսկվայի Ադրբեջանի ներկայացուցչությունում տվյալներ չկան, թե Ադրբեջանի զինված ստորաբաժանումները հարձակվել են Աղդամում տեղակայված զինամթերքի խոշոր պահեստի վրա:

Մամուլի ասուլիսին մասնակցեցին նաեւ «Ընկերակցություն» միության ղեկավարներ Վիկտոր Զոտովը եւ Անատոլի Սոլովյովը: Նրանք հայտարարեցին, թե *«լավ կազմակերպված հայկական լոբբին իրականացնում է Ռուսաստանի հասարակության լրատվական շրջափակումը»*: Նրանք մեղադրեցին ռուսաստանյան իշխանություններին, այդ թվում եւ խորհրդարանին, որ *«նրանք անօգնական են թողել Ադրբեջանի ռուսալեզու բնակչությանը»* եւ *«սեպ են խրում Ադրբեջանում բնակվող ռուսների եւ ադրբեջանցիների միջեւ»*: ■

Լեռնային Ղարաբաղ. հակասական լուրեր

Փետրվարի 25-ին, ժամը 11:10, Ստեփանակերտի հրթիռա-հրետանակոծումը վերսկսվել է: «Գրադ» կայանքից արձակվել է մեկ համազարկ (40 ռեակտիվ արկ): Կեսօրից հետո արձակվել են եւս երեքը, զոհվել են 4 մարդ: Զինվորական մասի վրա հրետանակոծումից սպանվել է 1 զինվոր, վիրավորվել մի քանիսը:

Մինչդեռ, ինչպես հաղորդեցին Ադրբեջանի ՆԳՆ մամուլի կենտրոնում, փետրվարի 24-ի լույս 25-ի գիշերը եւ առավոտյան հրետանակոծվել են Շուշին եւ Խոջալուն, որի հետեւանքով զոհվել են 3 հոգի, կան բազմաթիվ վիրավորներ: Նույն գիշերը հրետանակոծման են ենթարկվել Ղուբաթլիի եւ Լաչինի շրջանները: Զոհվել են 7 հոգի, վիրավորվել՝ երեքը: Ավերվել են 3 ֆերմա եւ 2 սահմանապահ ուղեկալ: Ջեբրաիլի շրջանի ներքին գործերի բաժնում հաղորդել են, որ Ղուբաթլիի շրջանում կուտակվում են հայ զինված ստորաբաժանումներ: Արդեն այնտեղ են գտնվում Ստեփանակերտի զնդին պատկանող 6 տանկ եւ 7 զրահամեքենա:

Ադրբեջանի բոլոր աղբյուրները պնդում են, թե հայերի կողմից մարտական գործողություններին մասնակցում են 366-րդ մոտոհրաձգային գունդը եւ 7-րդ բանակը: Մինչդեռ, Ստեփանակերտի եւ Երեւանի աղբյուրները հերքում են այդ լուրերը, նշելով, որ զինծառայողները շարունակում են չեզոք դիրք պահպանել: ■

Ստեփանակերտը մեղադրում է Ադրբեջանին

Երեկ ԼՂՀ-ի ներքին գործերի վարչությունը հանդես է եկել հայտարարությամբ, որով մեղադրում է Ադրբեջանին կեղծ, իրականությանը չհամապատասխանող տեղեկություն տարածելու մեջ, թե իբր հայկական բանակը, օգտագործելով 7-րդ բանակի ռազմական տեխնիկան, հարձակում է գործել Ադրբեջանի տարածքի վրա: Այդ լուրերը բազմիցս հերքվել են ինչպես ԱՊՀ-ի միացյալ զինված ուժերի գլխավոր ռազմակայանի, այնպես էլ Հայաստանի պաշտպանության նախարարության եւ քաղաքական ղեկավարության կողմից, նշվում է հայտարարության մեջ: Դրանով իսկ Ադրբեջանը ձգտում է Հայաստանին ներգրավել «լայնածավալ պատերազմի մեջ եւ Ադրբեջանի ու ԼՂՀ-ի միջեւ կոնֆլիկտը ներկայացնել, որպես հակամարտություն Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ՝ Լեռնային Ղարաբաղի տարածքի համար», ասվում է հայտարարության մեջ: ■

Իրանը՝ միջնորդ

Փետրվարի 24-ին միջնորդական առաքելությամբ Բաքու ժամանեց Իրանի արտգործնախարար Ալի Աքբար Վելայաթին: Խոսելով Իրանի միջնորդության առաջարկությունների մասին, Վելայաթին ասաց, թե «խաղաղության առաջին պայմանը կրակի դադարեցումն է»: Բացի այդ, նա նշեց, որ կոնֆլիկտի կարգավորման Իրանի տարբերակը կարող է իրագործվել միայն Հայաստանի եւ Ադրբեջանի բարի կամքի դեպքում:

Վելայաթին հերքեց լրատվության միջոցների հաղորդագրությունները, թե Իրանի քաղաքացիները Ադրբեջանի կողմից մասնակցում են կոնֆլիկտին:

Երեկ, Վելայաթին հանդիպեց Մութալիբովի հետ: Ադրբեջանի նախագահը նրան ծանոթացրեց Ղարաբաղի կոնֆլիկտի կարգավորման իր ծրագրին, որը նախատեսում է կրակի անհապաղ դադարեցում, ինքնիշխան Ադրբեջանի ներքին գործերին Հայաստանի չմիջամտությունը, ղարաբաղցիներին սոսկ մշակութային ինքնավարություն: Իրանի արտգործնախարարը այսօր պիտի այցելի Ղարաբաղ, այնուհետեւ՝ Երեւան: ■

digitised by A.R.A.R.@

Վերջապես դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատվեցին Ֆրանսիայի հետ

Փետրվարի 24-ին, ժամը 11-ին նախատեսված էր Հայաստանի եւ Ֆրանսիայի միջեւ դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատման արարողությունը Երեւանի «Հրազդան-2» հյուրանոցում:

Ժամը 13.30-ին ժամանեցին Հայաստանի արտգործնախարար Րաֆֆի Հովհաննիսյանն ու Ֆրանսիայի մարդասիրական օգնության գծով պետական քարտուղար Բեռնար Կուշները՝ ընկերակցությամբ ֆրանսիական հեռուստատեսության Անտեն 2 կայանի, «Ֆիգարո» եւ «Լը Մոնդ» թերթերի լրագրողների: Ներկա էին նաեւ Հայաստանի արտգործնախարարության Եվրոպայի բաժնի պատասխանատու Քրիստիան Տեր-Ստեփանյանը, Ֆրանսիայի խորհրդարանի միակ հայ պատգամավոր Պատրիկ Դեւեջյանը, պատգամավոր, հայազգի Ալֆորվիլ քաղաքի քաղաքապետ Ռընե Ռուկեն, Ֆրանսիայի արտգործնախարարության ներկայացուցիչներ, այլ հյուրեր:

Երկու երկրների բարձրաստիճան պաշտոնյաները հանդիսավոր պայմաններում ստորագրեցին դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու մասին փաստաթղթերը, ինչին հաջորդեց նրանց գրկախառնությունը եւ մամուլի ասուլիսը:

Իր ելույթում Րաֆֆի Հովհաննիսյանը նշեց, թե Ֆրանսիան առաջին երկրներից էր, որ ճանաչել է Հայաստանի անկախությունը: (Սակայն, ըստ մեր ունեցած տեղեկությունների, նա ճանաչել է Եվրահամայնքի շրջանակներում, իսկ անհատապես՝ միայն հունվարի 3-ին, վեց տասնյակ պետություններից հետո):

Բեռնար Կուշները խոսեց հայ եւ ֆրանսիացի ժողովուրդների դարերից եկող պատմական, քաղաքական «հատուկ հարաբերությունների» մասին:

Մեր այն հարցին, թե ինչո՞ւ Ֆրանսիան նախ Ադրբեջանի հետ դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատեց, հետո Հայաստանի, չնայած ակնկալվում էր հակառակը, Բեռնար Կուշները ասաց, թե *«դա նախապես ծրագրված էր, հաշվի առնելով որոշ աշխարհագրական, տեխնիկական հարցեր: Դրա մեջ, հավատացեք, ոչ մի միտումնավորություն չկա: Ավելին, մենք ցանկանում ենք այսօր իսկ ընտրել Երեւանում ֆրանսիական դեսպանատան շենքը եւ օր առաջ բացել այն, այս ձեւով լրացնելով մեր բացթողումը»:*

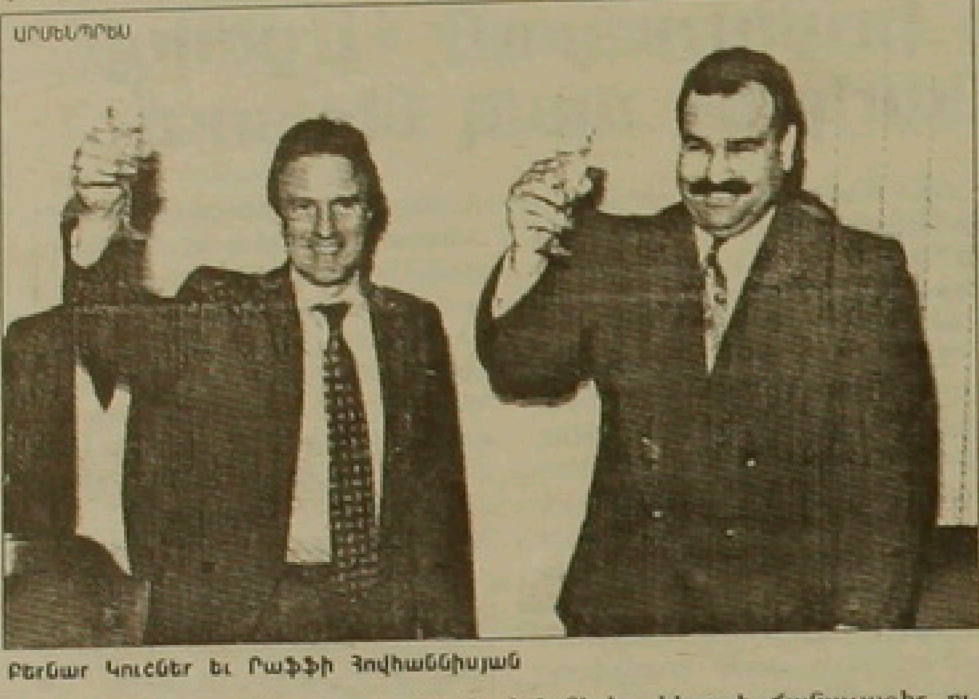

Բեռնար Կուշներ եւ Րաֆֆի Հովհաննիսյան

Մեր երկրորդ հարցին, թե ինչո՞վ է բացատրում այն փաստը, որ Գյումրիում մինչեւ այժմ չի կառուցվել ֆրանսիական դպրոցը, 26 միլիոն ֆրանկ արժողությամբ, այն դեպքում, երբ անգլիացիները, ավելի ուշ ձեռնարկելով, կառուցեցին 54 միլիոն ֆրանկ արժողությամբ դպրոց, Կուշները պատասխանեց. *«Իրավ, որ մենք շատ ուշացանք: Կարծում եմ, հարցը մոտ ժամանակներս կլուծվի»:*

Մինչդեռ, երկրաշարժի ժամանակ իր ընտանիքը եւ 200 աշակերտներին կորցրած դպրոցի տնօրեն Մարտին Փաշայանի աչքը ջուր կտրեց սպասելուց: Բեռնար Կուշները ասում է, թե ֆրանսիական կառավարությունը շնորհակալություն է հայտնում նրան՝ ֆրանսիական լեզվի եւ մշակույթի հանդեպ նրա խոր հարգանքի համար:

Ֆրանսիական կառավարությունը շնորհակալություն է հայտնում նաեւ այն 400 հազար ֆրանսահայերին, որոնք մեծ դեր են խաղում Ֆրանսիայի կյանքում իրենց աշխատասիրությամբ, պարտաճանաչությամբ եւ տաղանդով, նաեւ այն ֆրանսահայերին, որոնց գերեզմանաքարերի վրա գրված է. «Mort pour la France» - Զոհված հանուն Ֆրանսիայի: Եւ նույն այս պետությունը միայն 60 երկրներից հետո է ճանաչագիր ուղարկում Հայաստան, որի իսկությունը նույնիսկ պարզ չէ: Այդ կառավարությունը Հայաստանի հետ դիվանագիտական հարաբերություններ է հաստատում Ադրբեջանից հետո: Եւ վերջապես, այդ նպատակով Հայաստան է ժամանել ոչ թե Ֆրանսիայի արտգործնախարար Ռոլան Դյուման, այլ՝ մարդասիրական օգնության գծով պետքարտուղարը, կարծես դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելը մարդասիրական օգնության, դեղորայք կամ կաթի փոշի ուղարկելու պես մի բան է:

ՌԱՖՖԻ ՀԵՐՄՈՆ ԱՐԱՔՍ

Կաթի փոշու պատմությունը շարունակվում է

Ինչպես նախապես գրել էինք, Եվրախորհրդարանի որոշմամբ «Հայաստանին կաթի փոշի» ծրագրի իրականացման համար Հայաստան գալիք 91 բեռնատարներից 73-ը, այսինքն՝ 1820 տոննա կաթի փոշուց 1460 տոննան հազիվ հասել է Հայաստան: 18 բեռնատարներից 3-ը մնացել էին Ռոստովում, իսկ 5-ը ընդհանրապես կորել: Մնացած 10 բեռնատարներից 3-ը մնացել էին Խարկովում, իսկ 7-ը, որոնցում կար 140 տոննա կաթի փոշի, մի մասը՝ 45 տոննան ռուսական Կարմիր խաչի կողմից «սխալմամբ» տեղում բաժանվել էր, «կորել» կամ «այրվել»:

Կաթի փոշու 95 տոննայից 19 տոննան Հայաստան էր հասցվել: Փոխադրության ծախսը՝ 75.000 ռուբլի, վճարեց Հայաստանի կաթի արդյունաբերության նախարարությունը: Պաշտոնական տարբեր աղբյուրների համաձայն, Նովոռոսիյսկում «սպասում էր» եւս 76 տոննա կաթի փոշի: Փետրվարի 18-ին, այս անգամ առողջապահության նախարարության հովանավորությամբ, Հայաստանից մեկ ուրիշ օդանավ մեկնեց Նովոռոսիյսկ եւս 19 տոննա կաթի փոշի փրկելու եւ Հայաստան հասցնելու նպատակով: Խմբում էր նաեւ ֆրանսիական Կարմիր խաչի Հայաստանի մասնաճյուղի պատասխանատու Ժան-Պոլ Ավագ Էլմայանը:

Հինգուկես ժամ ուշացումով հասանք Անապայի օդանավակայան, ուր մեզ դիմավորելու էին եկել տեղի հայերը եւ Նովոռոսիյսկի նորաստեղծ «Լույս» հայկական բարեգործական ընկերությունը, որի պատասխանատուները մեզ առաջնորդեցին ակումբ եւ ծանոթացրին իրենց աշխատանքների հետ: Պետք է անպայման նշել, որ Նովոռոսիյսկի հայերը չափազանց մեծ աշխատանք էին կատարել, նյութական եւ բարոյական զոհողություններով, որպեսզի կարելի եղածին չափով պահպանվի կաթի փոշին ու ապահով հասցվի Հայաստան:

Խորոսովը մի գլուխ խոստանում է Լուս.՝ Հ. ԹԱԼԱԹՅԱՆԻ

Հետեւյալ օրը Ֆրանսիական Կարմիր խաչի Հայաստանի գրասենյակի պատասխանատուները հանդիպեցին քաղաքապետ պրն. Խորոսովի հետ: Վերջինս ասաց, թե Եվրախորհրդարանի կողմից Հայաստանին ուղարկված կաթի փոշու առաքումը ոչ մեկի կողմից չի խանգարվել: Պարզապես բեռնատարների չեխ վարորդները, վախենալով Վրաստանի ճանապարհների անապահով վիճակից, վերադարձել են Նովոռոսիյսկ, որ Գելենջիկ քաղաքի մոտակայքում մեկ բեռնատարը (20 տոննա) վառվել է:

Մինչեւ հիմա պարզ չէ, թե ինչպե՞ս եւ ի՞նչ պատճառով է այն վառվել: Այս հարցը պետք է պարզեն դատական մարմինները: Հե-

տաքննությունն արդեն սկսված է: Ըստ մեզ հասած տեղեկությունների, չեխ վարորդները, կապվելով Չեխոսլովակիայի Կարմիր խաչի հետ, հրաման էին ստացել կաթի փոշին դատարկել Նովոռոսիյսկում եւ վերադառնալ:

Ռուսական Կարմիր խաչն էլ, հավատալով չեխ վարորդների մասին, կաթի փոշին ժողովրդին բաժանեց: Մինչ կպարզվեր, որ դրա իսկական տերը Հայաստանի ժողովուրդն է, 45 տոննա կաթի փոշին «սխալմամբ» արդեն իրացվել էր:

Նովոռոսիյսկի քաղաքապետ պրն. Խորոսովը շարունակելով իր խոսքն ասաց, թե իրականությանը տեղեկանալուն պես, օգտագործելով իր հեղինակությունը, անմիջապես դադարեցրել է բաշխումը: Սակայն Խորոսովի եւ այլ պաշտոնական անձանց գործին խառնվելը տեւեց մեկուկես ամիս: Համենայն դեպս, այս հանդիպման ժամանակ պրն. Խորոսովը դրական ու բարյացակամ մոտեցում ունեցավ Ժան-Պոլ Ավագ Էլմայանի դիմումին եւ անվճար պահեստներ տրամադրեց ապրանքները պահպանելու եւ բեռնատարներ՝ Նովոռոսիյսկից Անապայի օդանավակայան տեղափոխելու համար:

Մեր երկրորդ հանդիպումը Նովոռոսիյսկի գլխավոր դատախազ պրն. Լեբովի հետ էր: Նրանից ստացած լուրերի համաձայն, դատախազությունը հետաքննություն է սկսել բեռնատարի վառվելու եւ կաթի փոշու բաշխման ժամանակ առաջ եկած հարցերի առիթով: Դատախազ Լեբովը ֆրանսիական Կարմիր խաչի Հայաստանի գրասենյակի ներկայացուցիչներին հավաստիացրեց, որ օրենքի ամբողջ ուժը օգտագործելու է, որպեսզի կատարված ոչ մի խախտում անպատիժ չմնա: Սակայն մենք տեղեկություն ստացանք, թե Նովոռոսիյսկի կաթի գործարանում «պատահաբար» 50 տոննա եւ 520 կգ կաթի փոշի է հայտնվել: Շտապեցինք այնտեղ:

Գործարանի տնօրենը տեղում չէր, իսկ փոխտնօրեն Մալենկոն բացարձակապես հրաժարվում էր որեւէ փաստաթուղթ տալուց եւ բառացիորեն մեզ դուռն էր ցույց տալիս:

Դարձյալ գնացինք դատախազություն, Լեբովն իսկույն գործի անցավ եւ խոստացավ արդյունքները մեզ հաղորդել:

Վերջապես 56 տոննայից Երեւան բերեցինք 19 տոննան, այնտեղ թողնելով 37 տոննա եւ նոր հայտնաբերված 50 տոննա 520 կգ կաթի փոշին: Չեխ վարորդներին ո՞վ եւ ի՞նչ իրավունքով էր հրաման տվել ապրանքը դատարկել, ռուսական Կարմիր խաչի ներկայացուցիչ, 80-ամյա տիկ. Կրավչենկոյին ո՞վ էր կաթի փոշին ժողովրդին բաժանելու հրաման տվել եւ 20 տոննա կաթի փոշու վառվելու պատմությունը ի՞նչ էր: Այս բոլորն առայժմ անհայտ է:

Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարությունն այս գործողության համար վճարեց 400.000 ռուբլի, որից օդանավի ուշացման հետեւանքով, որպես տուգանք՝ 325.000 ռուբլի: Այսինքն, այս գումարով կարելի էր մի քանի անգամ օդանավ վարձել Երեւան-Նովոռոսիյսկ չվերթի համար: Սա էլ մի ուրիշ հարց է...

Ր. Հ. Ս.

Մերուժան Տեր-Գուլանյան. Կառավարությանը պետք է մտահոգի թերթերի ճակատագիրը

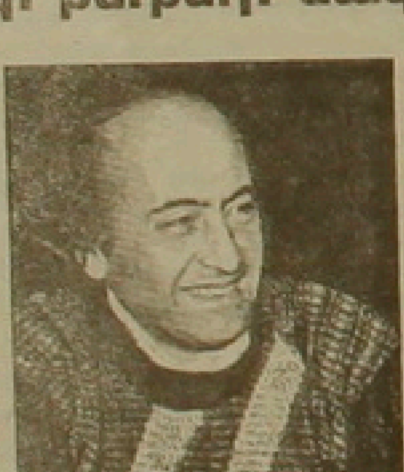

- «Գարուն» ամսագիրը ժամանակին «Հանրապետություն» թերթ հրատարակեց, ի՞նչ եղավ նրա ճակատագիրը:

- Շնորհակալ եմ, որ հիշեցիք: 1989 թ. դեպքերն այնքան արագ էին զարգանում, որ մեր ամսագիրը չէր հասցնում արագ արձագանքել, քանի որ ամսագիր էր: Եւ որոշեցինք ստեղծել շաբաթաթերթ: Այդ օրերին ՀԿԿ կենտկոմը, որ երկրի այդ օրերի տերն էր, ուղղակի արգելեց: Դա մեծ ցավ էր մեր խմբագրության համար, այն երիտասարդների համար, որոնք անաշխատավարձ ու անհոնորար գիշեր-ցերեկ աշխատում էին, որոնք հետո ստեղծեցին «Հայլուր»-ը, որ նույնպես փակվեց, ցավոք, արդեն մեր օրերում:

- Հետաքրքիր է, ամսագրի 9 ստեղծագործական աշխատողներից երկուսը՝ դուք եւ Վազգեն Սարգսյանը, ՀՀ Գերագույն խորհրդի պատգամավոր եք, Վազգեն Սարգսյանը պաշտպանության նախարար է, Հակոբ Մովսեսը՝ մշակույթի նախարար, [illegible]գրան Պասկեւիչյանը՝ ռադիոյի եւ հեռուստատեսության պետական վարչության պետի տեղակալ. մտավոր [illegible] էր առաջ, թե՞ հավատանք [illegible] լուրերին...

- Շրջանցեք լուրերը: Հիմնական [illegible] այն է, որ «Գարունում» հավաքված էին տաղանդավոր, ազգային մտահոգություններով մարդիկ, [illegible] համար «Գարունը» ոչ թե աշխատավայր էր, այլ ինքնարտահայտման [illegible], հոգեւոր տուն: Նրանք բոլորը [illegible] ունեցող, ընդվզող եւ անհաշտ մարդիկ էին: Դա մեր բոլորի կյանքի ամենալավ ժամանակներն էին: Իմ արածն այն էր, որ այդ երիտասարդներին ժամանակին նկատեցի եւ հրավիրեցի «Գարունում» աշխատելու: Մնացյալը իրենց շնորհն էր: Թեեւ «Գարունի» նկարիչ Գրիգոր Խաչատրյանը կատակով հայտարարում է, թե «Գարունից» հեռացածներս ոչ լավագույն կեսն ենք:

- «Գարունի» այն ժամանակվա ձեր համարձակությունը այն տպավորությունն էր ստեղծում, թե դուք Հայ հեղափոխական դաշնակցությանն եք հարելու, սակայն խորհրդարանում ձեր ելույթներն ավելի շատ հաշտարար դասավորի են...

- Ճիշտ է, «Գարունը» 86-ից սկսած շատ էր տպագրում մեր ֆիդայական շարժման մեծերի եւ դաշնակցության մասին, պատճառը երիտասարդությանը ազգային ոգի ներշնչելն էր, ինչպես նաեւ այն, որ մյուս կուսակցությունները այս կամ այն չափով ընդունվում էին ժամանակի իշխանությունների կողմից, իսկ դաշնակցությունը ապօրինաբար վտարված կուսակցություն էր: Այդպես ժամանակին ես պաշտպանել եմ Պարույր Հայրիկյանին, երբ նա էլ վտարված էր հայրենիքից: Մի բան է պայքար արդարությունը վերականգնելու համար, մի այլ բան քաղաքական համոզմունքները. հարգելով բոլոր կուսակցությունները, հավասարի հարց է, ես խորհրդարանում փորձում եմ պաշտպանել ազգային պետականությունը, որովհետեւ համոզված եմ ազգի էության, պատմության, մշակույթի բարձրագույն արտահայտությունը պետականությունն է:

- Ի դեպ, ինչպե՞ս եք գնահատում խորհրդարանը:

- Ես սիրում եմ մեր խորհրդարանը իր բոլոր թերություններով հանդերձ: Կարծում եմ, այս մեկուկես տարվա ընթացքում պետություն կառուցելու հիմնական ուղղվածության մեջ մենք ճիշտ աշխատեցինք: Մեզանից հետո խելոք ու համարձակ տղաներ կգան եւ ավելին կանեն, քան մենք կկարողանանք, եւ դա ճիշտ կլինի:

- Ձեր մեջ իրար դեմ չե՞ն ելնում ազատ լրագրողն ու պետական պաշտոնյան: Կոնկրետ, «Հայլուր» լրատվությունը փակելը որքա՞ն էր արդարացի:

- Մեր հանձնաժողովը դեմ է «Հայլուրի» փակմանը: Այդ մասին մենք որոշում ընդունել ենք: «Հայլուրը» մամուլի օրենքով չէր կարող պաշտպանվել, որովհետեւ իրավաբանական անձ չէ: Ներքերատեսչական խմբագրություն է, բայց գրող օրենքից բացի, կան չգրված օրենքներ: «Հայլուրը» որպես այդպիսին մտել էր արդեն ժողովրդի մեջ: Ընդունելով ամենայն անհաջող կասակները, ես պաշտոնապես պաշտպանել եմ այդ երիտասարդ, տաղանդավոր տղաներին:

- Ի՞նչ եք փնտրում այսօրվա մամուլում, որ չկա:

- Խոսքի ազատություն է, կարծես ամեն ինչ կա, բայց... մամուլը չկա:

- Այսօր բազմաթիվ թերթեր թղթի եւ այլ ծախսերի անսահման աճի պատճառով կաթվածահար են լինում: Պետության կողմից կա՞ որեւէ հուսադրող բան: Լավ է, թե վաս՝ մամուլը մեր գործելակերպի հայելին է:

- Դա մեր հանձնաժողովին մտահոգող ամենածանր հարցերից մեկն է: Մի բան է մամուլի ազատության մասին օրենքը, մի այլ բան թերթ հրատարակելը: Ճիշտն ասած, շուկայական պայմաններում լավ չի պատկերացվում ինչ ասել է պետական հովանավորություն, սակայն դա չի նշանակում, թե կառավարությունը այս հարցով չպիտի մտահոգվի: Վերջերս Լատվիայում մի ամբողջ շաբաթ թերթ չհրատարակվեց: Թուղթը ամենաշատ թանկացածներից է, 100 անգամ բարձրացել է գինը, ժողովրդի սոցիալական անպաշտպանվածության պատճառով ընկել է գնողունակությունը, այնուամենայնիվ, թերթերը պիտի տպագրվեն: Ըստ իս, կարող են առել այնպիսի թերթերը միայն, որոնք շատ ավելի հետաքրքիր են եւ ունեն իրենց ընթերցողները:

Իմ կարծիքով, կառավարությունը թերթերին վարկ պիտի տրամադրի, հարկային առանձնահատուկ քաղաքականություն վարի նրանց նկատմամբ: Ինքս էլ անհանգստացած եմ եւ առաջիկայում խորհրդարանում մամուլի առիթով հարցադրումով հանդես եմ գալու: Թղթի եւ այլ հարցերը գործադիր իշխանության խնդիրն է:

- Այնուամենայնիվ, ո՞ր թերթերն եք գնահատում:

- «Ազգը», «Երկիրը», «Մունետիկը», «Գարունը»...

Հարցազրույցը վարեց
ՌՈՒԶԱՆ ԱՍԱՏՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԷՆԵՐԳԵՏԻԿ ՃԳՆԱԺԱՄ. Ո՞ՐՆ Է ԵԼՔԸ

Կանաչները դիմում են ժողովրդին

Վառելիքաէներգետիկ պաշարներից առանց այդ էլ զրկված զուրկ Հայաստանի տնտեսության համար ինքնաստղանության նման մի բան էր ատոմակայանի փակումը: Սակայն այն ժամանակ այդ քայլը լիովին արդարացված էր: Երկրաշարժից հետո հանրապետությունում ստեղծված հոգեբանական մթնոլորտն այնպիսին էր, որ այն չփակելը առավել վատ հետևանքների կհանգեցներ: Իր դերն ունեցավ նաև «Նաիրիտի» հետ միասին, ատոմակայանի փակմանը քաղաքական երանգ տալը:

Սակայն անողոք իրականությունը հանրապետության իշխանություններին կանգնեցրեց անելանելի փակուղու առաջ: Ծագեց ատոմակայանը վերաբացելու հարցը, 1991 թ. աշնանը որոշում ընդունվեց սկսել դրա նախապատրաստական աշխատանքները: Հասարակական բարենպաստ կարծիք ստեղծելու համար տեղեկատվության զանգվածային միջոցներով սկսեցին քարոզել դրա անհրաժեշտությունը, գերել փրկարար դերը: Մյուս կողմից, հակաատոմայինները, Հայաստանի կանաչների միության նախագահ, պատգամավոր Հակոբ Սանասարյանի գլխավորությամբ, նախանձելի սկզբունքայնությամբ և համառությամբ փորձում են ապացուցել այդ քայլի անթույլատրելիությունն ու ծայրահեղ վնասակարությունը: Տնտեսության այսրոպեական կարիքնե՞րը, թե՞ ազգի անվտանգ ապագան: Ակամա մտաբերում ես Սևանի խնդիրը: Ճիշտ որոշում ընդունելը դժվար է, տեսական վեճերից դուրս կյանքն իրենն է պահանջում:

Տպագրելով այս տարվա փետրվարի 6-ին Հայաստանի կանաչների միության համաժողովում ընդունված դիմումը, խմբագրությունը միաժամանակ մտադրում է, որ կանաչները, ատոմակայանի բացմանը դեմ կանգնելով հանդերձ, ճգնաժամից դուրս գալու ելքեր չեն առաջարկում, ինչը առավել հիմնավոր կդարձներ նրանց պայքարը:

Հայրենակիցնե՛ր.

Ձեր կամքին ու բանականությանն ենք դիմում հայ ժողովրդի համար այս դժվար օրերին, երբ դրված է Հայ ժողովրդի և Հայոց հողի լինել-չլինելու հարցը:

Կոպտորեն խախտելով Հայաստանի Հանրապետության բնապահպանության օրենքը և անտեսելով Հայաստանի Հանրապետության Գերագույն խորհրդի 1991 թ. ապրիլի 17-ի հայկական ԱԷԿ-ի շահագործման կամ նորի շինարարության հարցը միայն համաժողովրդական հանրաքվեի միջոցով լուծելու մասին որոշումը, Հայաստանի կառավարությունը, որի առանձին անդամները ուղղակի պատասխանատվություն են կրում Հայաստանում ստեղծված էներգետիկ ճգնաժամի համար, 1991 թ. նոյեմբերի 22-ին պրն. Հ. Բագրատյանի ստորագրությամբ ընդունել է հ. 648 որոշումը հայկական ԱԷԿ-ի բացման նախապատրաստական աշխատանքներ սկսելու մասին, այսինքն ընդունված է հստակ որոշում ատոմակայանի բացման մասին, ինչով և բացատրվում է հասարակական կարծիքի զանգվածային մշակումը՝ հօգուտ ատոմակայանի բացման: Հենց այս միտումով էլ մամուլում, հեռուստատեսությամբ ելույթ են ունենում կառավարության առանձին անդամներ, ջանալով ատոմակայանի բացումը ներկայացնել որպես ատոմային էներգետիկայի ոլորտում միջազգային փորձագետների դրական եզրակացությունների արդյունք:

Իրականում հայկական ատոմակայանի վերաբացման վերաբերյալ այդպիսի եզրակացություն չկա: Հայկական ԱԷԿ-ի վերաբացման հարցը մանրազնին ուսումնասիրվել է միայն ֆրանսիական մասնագետների կողմից, որոնք գտնում են, որ Ֆրանսիայում և արևմտյան այլ երկրներում իշխանությունները թույլ չէին տա այդ տիպի ռեակտորների ո՛չ շինարարություն, ո՛չ էլ շահագործում, և նույնիսկ ամենակատարյալ բարեփոխման դեպքում էլ ո՛չ հայկական ԱԷԿ-ի հ. 2 բլոկը, ո՛չ էլ BB P-440B230 տիպի այլ բլոկ չեն կարող հասնել այդ երկրների համանման կայանների անվտանգության մակարդակին: Միևնույն է, նրա բողարկումից հետո, մի քանի տարի անց, պետք է փնտրել դրան փոխարինող էներգիայի այլ աղբյուր: Նույն փորձագետները գտնում են նաև, որ ոչ մի երկրում իշխանությունները թույլ չէին տա որևէ տիպի ատոմակայանի կառուցում այնպիսի խիտ բնակեցված շրջանում, ինչպիսին Արարատյան դաշտավայրն է:

Հայկական ԱԷԿ-ի թողարկման վտանգավորության մասին են վկայում երկրաբանության, երկրաշարժագիտության, ինժեներական երկրաբանության բնագավառի գիտնականների կատարած լուրջ հետազոտությունների արդյունքները:

Ըստ ատոմակայանների տեղադրման նորմերի, չի թույլատրվում դրանց տեղադրումը՝

ա. 8 բալանոց երկրաշարժային գոտիներում, մինչդեռ Հայկական ԱԷԿ-ը գտնվում է 9 բալանոց տարածքում,

բ. մոտակա խոշոր բնակավայրերից 40 կմ-ից պակաս հեռավորության վրա, այնինչ հայկական ԱԷԿ-ը գտնվում է մոտ 1.5 մլն բնակիչ ունեցող Երևանից ընդամենը 25 կմ-ի վրա,

գ. խմելու կամ ոռոգման ստորգետնյա ջրավազանների ու դրանք սնուցող երակների վրա, իսկ հայկական ԱԷԿ-ը կառուցված է Արարատյան դաշտավայրի 80 մլրդ խորանարդ մետր տարողությամբ խմելու ջրի ավազանի վրա:

Չի լուծված Հայկական ԱԷԿ-ի գործարկման օրից մինչև այժմ կուտակված հսկայական ֆինանսական ծախսեր պահանջող ռադիոակտիվ թափոնների հարցը:

Եվ, ի վերջո, երկրաշարժից ավերված ԱԷԿ-ի ու խափանված հաղորդակցության միջոցների պայմաններում ինչպե՞ս պիտի կազմակերպենք փրկարարական աշխատանքները և ո՞ւր պիտի տեղափոխենք բնակչությանը հողի, ընդերքի ու ջրի պաշարների համատարած թունավորման պարագայում:

Հայրենակիցներ, ծեզ ենք դիմում կառավարության կողմից ԱԷԿ-ի վերաբացման անխոհեմ քայլի դեմ բողոքի ձայն բարձրացնելու և փրկելու հայ ժողովրդի միակ հանգրվանը անխուսափելի կործանումից:

Մենք դիմում ենք Հայաստանի ղեկավարությանը, նկատի ունենալով չեռնոբիլյան ողբերգությունը, լրջագույնս վերաբերվել հայկական ԱԷԿ-ի գործարկման խնդրին, հստակ գնահատել հնարավոր աղետի չափերը և հացի փոխարեն մահվան հաց չմատուցել սեփական ժողովրդին:

Կոչ ենք անում չենթարկվել ամբիցիաների, չխաբել սեփական ժողովրդին՝ ատոմակայանը համարելով փրկության հույս, ատոմակայան, որը վառելիքա-էներգետիկ հաշվեկշռում չի կազմում նույնիսկ 10 տոկոս, և չգնալ ինքնաոչնչացման ուղիով, այլ փնտրել Հայաստանի էներգետիկ ճգնաժամի լուծման իրական ուղիներ: ■

ԱՏՈՄԱԿԱՅԱ՞ՆՆ Է ԱՌԱՋՆԱՅԻՆԸ,

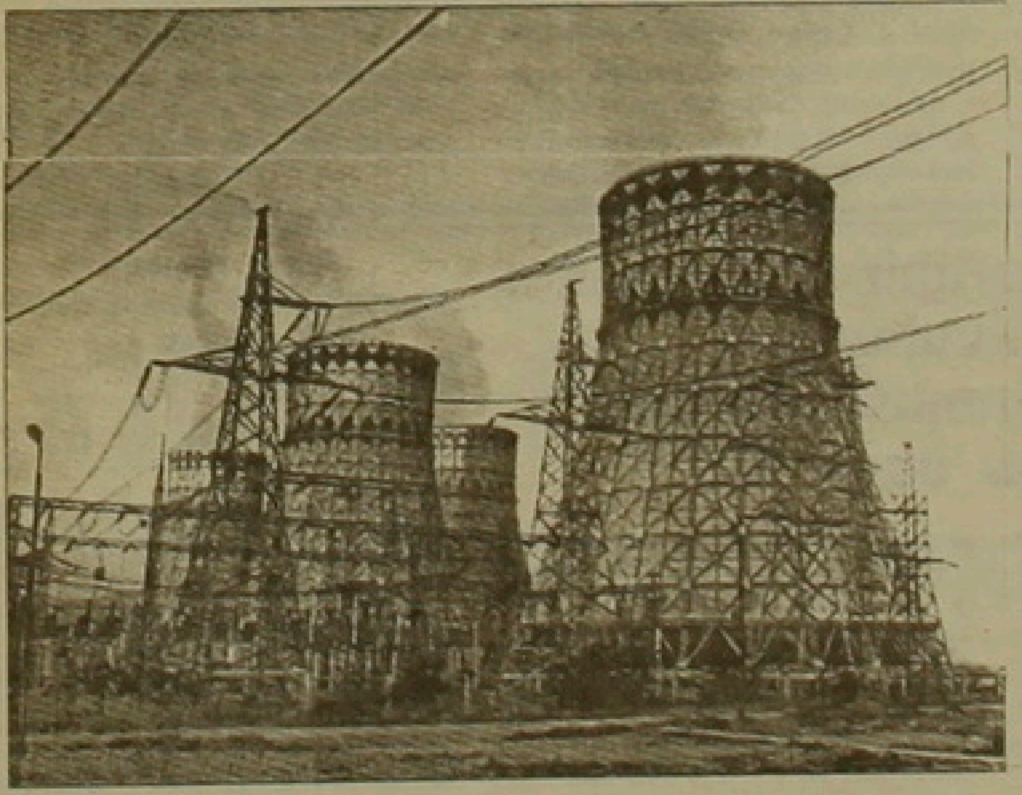

ԹԵ ԳԵՆՈՖՈՆԴԸ

Իհարկե, երկրորդը: Այս եզրահանգումն օրերս Կանաչների միության պատվիրակությունը ներկայացրեց կառավարական հանձնաժողովի ուշադրությանը, հույս փայփայելով, որ վերջապես բարձր մակարդակի հանձնաժողովի եզրակացությունը կլինի բացասական, այն է՝ ատոմակայանը չգործարկել: Հանձնաժողովը, որի կազմի մեջ են մտնում հանրապետության նախարարներ, վարչության պետեր, հայտնի գիտնականներ, ըստ էության արդեն կատարել է որոշակի աշխատանք: Ինչպես պետական նախարար Չիտչյանը նշեց, **«փորձել ենք ստեղծել այնպիսի լեգոն հանձնաժողով, որը բազմակողմանի կարողանա գնահատել իրավիճակը, հաշվի առնի ատոմակայանի խնդրի բարդությունը, դրա գիտատեխնիկական, սոցիալ-տնտեսական, ֆինանսական և քաղաքական տեսակետները»**:

Հանդիպման հիմնական նպատակն այն էր, որ կանաչները ներկայացնեն իրենց դիտողությունները, և հետո կառավարական հանձնաժողովը վերջնականապես կողմնորոշվի և պատասխան տա: Ելույթ ունեցող մասնագետները հիմնականում ներկայացրին իրենց բնագավառներում տարվող այն հետազոտությունների արդյունքները, որոնք անմիջականորեն կապված են ատոմակայանի գործունեության հետ:

Պրոֆեսոր Գեորգի Տեր-Ստեփանյանը, անդրադառնալով Հայկական ԱէԿ-ի ստեղծմանը, հիշեցրեց, թե դեռ 1960-ականներին, ոտնահարելով 16 տարբեր շինհրապարակների առաջարկը, վերևներում կամովին որոշեցին ԱէԿ-ը կառուցել Արարատյան դաշտավայրում:

Մինչդեռ, այն ժամանակ էլ Գիտությունների ակադեմիան դեմ էր այդ բացմանը: Եվ հիմա էլ, **«Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ հայկական ԱէԿ-ը տեղադրվում է 9-10 սեյսմաակտիվություն ունեցող խիտ բնակեցված գոտում և ունի մի շարք անուղղելի լուրջ թերություններ, որոնք կարող են ողջ հայ ժողովրդին կանգնեցնել սարսափելի աղետի առաջ, Հայաստանի Գիտությունների ակադեմիայի նախագահությունը որոշում է, համարել ոչ նպատակահարմար Հայկական ԱէԿ-ի շահագործման վերսկսումը»**: Եվ ամենակարևոր փաստը, որ բերեց պրն. Ստեփանյանը. Արարատյան դաշտավայրում է գտնվում արտեզյան ջրամբարը, որի ջուրը օգտագործվում է և խմելու, և ոռոգման համար: Երկրաբանական գիտությունների դոկտոր Մաղեն Սաքյանը նշեց, թե այդ տարածքի ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ ընդերքում կան պարզեր, որոնք նպաստավոր են երկրաշարժերի համար: Իսկ 9-10 բալանոց երկրաշարժերի դեմֆում, 8 բալանոց դիմադրողականությամբ կառուցվածքը ոչ միայն կարող է չդիմանալ, այլև տեխնիկապես հնարավոր չի լինի դիմադրելը: Շարունակելով պրն. Սաքյանի միտքը, ճարտարագիտական համալսարանի պրոֆեսոր Էմմա Սաղաթելյանը նշեց, որ երկրաշարժի բոլոր օջախները գտնվում են սնկածև օֆիոլիտների շրջանում, որպիսին է նաև Հոկտեմբերյանի շրջանը: Այդ առթիվ, Մոսկվայի հողի ֆիզիկայի ինստիտուտն էլ ներկայացրել է իր փորձաքննական եզրակացությունը. **«Նման գոտիներում երկրաշարժի հավանականությունը մեծ է, և ԱէԿ-ի ներկայությունն՝ անչափ վտանգավոր»**:

Այսինքն, ամենափոքր վթարի՝ նույնիսկ արտանետման դեպքում տեղի կունենա **«հողերի ռադիոակտիվ վարակում: Ռադիոնուկլիդները, որոնք ընկնում են հողի մեջ, ոչնչացնում են այդ ողջ տարածքը: Եվ, դնելով ատոմակայանի վերաբացման հարցը, կասկածանքի տակ է դրվում մեր գենոֆոնդը»**, եզրակացրեց Սաղաթելյանը: Գիտությունների ակադեմիայի թղթակից անդամ Վլադիմիր Հարությունյանը նշեց, որ ակադեմիայի էներգետիկայի հանձնաժողովի նիստում քննարկվել է ատոմակայանի հարցը և ըստ այդմ կառավարական հանձնաժողովին է ներկայացվում նիստի որոշումը: Չխորանալով որոշման մանրամասների մեջ, նա ավելացրեց, որ էներգետիկ ճգնաժամի հարցի լուծման հիմնական միջոցներից մեկը կլինի այն, որ հանրապետությունը ապահովվի վառելանյութով:

Իր միտքը պրոֆեսորը պարզաբանեց հետևյալ կերպ. ատոմակայանը նույնպես չի լուծի էներգետիկ ճգնաժամի հարցը, որովհետև ընդամենը կավելացնի 12,7 տոկոս հզորություն: **«Իմ կարծիքով, ժամանակին սխալ էր ատոմակայանի փակումը: Նա կաշխատեր, այս տարի՝ 1992-ին եղած ռեսուրսները կտրվեին, և ատոմակայանի հարցը ինքնին կփակվեր»**: Ամփոփելով ելույթները, Կանաչների միության նախագահ Հակոբ Սանասարյանն ասաց, թե կանաչները դեմ են ընդհանրապես բոլոր տեսակի ատոմակայաններին, ասելով, թե **«Ցանկացած ատոմակայան չունի 100 տոկոսանոց հուսալիություն: Հայաստանը իր տարածքում հնարավորություն չունի ռադիոակտիվ թափոնները վնասազերծել ու թաղել, և ուստի ընդհանրապես մերժվում է ատոմային էներգետիկան»**: Նշվեցին նաև ատոմակայանի գործարկման և թափոնների հետ կապված հսկայական ֆինանսական ծախսերը: Վերջում, ի գիտություն ընդունելով մասնագետների ելույթները և հարցուփորձերի միջոցով տեղեկանալով հուզող խնդիրներին, ներկաները որոշեցին, որ երկու կողմերն էլ գրավոր հանդես կգան և միայն ամփոփելով ու հակակշռելով բոլոր կարծիքները, կներկայացնեն հանձնաժողովի վերջնական որոշումը:

Ու թեև արդեն կա կառավարական որոշում ատոմակայանի վերաբացման նախապատրաստական աշխատանքներն սկսելու մասին, բայց և հույս կա, որ կառավարական բարձր մակարդակի հանձնաժողովը կկարողանա ճիշտ որոշում կայացնել՝ ըմբռնելով խնդրի ողջ լրջությունն ու պատասխանատվությունը:

ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Արցախյան Օրագիր

ԼՂՀ-ն կոչ է անում

ԼՂՀ-ի ղեկավարությունը դիմել է համաշխարհային հանրությանը Ադրբեջանի գործողությունների առիթով: Հայաստանի և Ադրբեջանի հակամարտությունը Լեռնային Ղարաբաղում ըստ էության վերածվել է համընդհանուր պատերազմի, ասվում է կոչի մեջ: ԼՂՀ-ը գտնվում է խստագույն պաշարման մեջ՝ զրկված էլեկտրաէներգիայից, ջերմությունից, ջրից, արտաքին և ներքին կապի բոլոր միջոցներից: Բնակչությանը սպառնում է սով, համաճարակ:

Միայն վերջին երեք օրերի ընթացքում Ստեփանակերտում զոհվել և վիրավորվել է ավելի քան 150 մարդ: Զոհվածների կեսը երեխաներ և կանայք են: Ամբողջովին ավերվել և հրկիզվել են 90 բնակելի տուն և վարչական շենքեր: Մարդիկ հնարավորություն չունեն դուրս գալ թաքստոցներից նույնիսկ զոհվածներին թաղելու և վիրավորներին օգնելու համար:

ԼՂՀ-ի ղեկավարությունը հայտարարել է, որ խաղաղ բնակչության ինքնապաշտպանական բոլոր միջոցառումները կարդարացվեն:

Հրբիռակոծվել է գունդը

Փետրվարի 23-ին հրետակոծվել է Ստեփանակերտում տեղակայված ԱՊՀ-ի գունդը, որի հետևանքով մեկ զինծառայող զոհվել, 10-ը, այդ թվում՝ 2 սպա, ծանր վիրավորվել են: Գնդի տարածքի վրա է ընկել «Գրադ» կայանքի մոտ 80 հրթիռային արկ: Զինծառայողների հրամանատարությունից պահանջվել է միջոցառումներ ձեռնարկել հրետանակոծումը խափանելու համար: ԱՊՀ-ի զինված ուժերի հրամանատարությունը բողոք է ներկայացրել Ադրբեջանին:

Միաժամանակ քաղաքի հրետանակոծումը շարունակվում էր: Հայտնի է դարձել, որ Ստեփանակերտում զոհվել է 10 հոգի, տասնյակ բնակիչներ վիրավորվել են:

Ազերի ջոկատը ոչնչացվել է

Ադրբեջանի ՆԳՆ-ից հաղորդել են, որ փետրվարի 22-ին Շահումյանի շրջանում ԱՊՀ-ի 4-րդ բանակի 23-րդ դիվիզիայի ուժերը (մոտ 80 զինծառայող) շրջապատել էին ադրբեջանցիների զինված ջոկատը, պահանջել հանձնել զենքը և դուրս գալ այդ շրջանից: Քանի որ ադրբեջանցիները չեն ընդունել վերջնագիրը, զինծառայողները հարձակվել և ոչնչացրել են ջոկատը:

Ուկրաինացիների ուղերձը

Հայաստանի «Չերվոնա Կալինա» ուկրաինական մշակութային միությունը կոչ է արել Ուկրաինայի նախագահ Լեոնիդ Կրավչուկին և Գերագույն խորհրդի նախագահ Իվան Պլյուշչին ճանաչել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության անկախությունը և բարձրացնել արյունալի պատերազմը դադարեցնելու մասին հարցը:

Ուկրաինայի ղեկավարներին հղված հեռագրում ասվում է, որ Հայաստանի ուկրաինացի բնակչությունը մտահոգված է Լեռնային Ղարաբաղի կոնֆլիկտի անընդհատ ծավալումով, որի հետևանքով զոհվել են Ստեփանակերտի բազմաթիվ բնակիչներ, ավերվել է քաղաքի զգալի մասը:

«Խաղաղ բնակչության շրջանում բազմաթիվ զոհերը հաստատել են ամբողջ աշխարհին, որ Ադրբեջանի քաղաքականությունը եղեռնագործության քաղաքականություն է», ասվում է ուղերձում:

Ազերիները մեղադրում են

Ադրբեջանական աղբյուրների համաձայն, փետրվարի 22-ին սկսվել է ադրբեջանական բնակավայրերի ուժգին հրետանակոծումը, անտեսելով Կրասկի դադարեցման մասին նախօրեին ընդունված պայմանավորվածությունը: Ամենուր կան զոհեր և վիրավորներ:

Նախագահ Մութալիբովի աշխատակազմում գտնում են, որ այդ քայլը ձեռնարկվել էր բանակցությունների գործընթացը խափանելու համար:

Քաննում ենթադրում են, որ ԱՊՀ-ի զորքերի ղեկավարությունը մարշալ Շապոշնիկովի գլխավորությամբ ցանկանում է ներքաշել միացյալ զինված ուժերը Ղարաբաղյան կոնֆլիկտի մեջ: Այդ նպատակով Ստեփանակերտում տեղակայված 366-րդ մոտոհրաձգային գունդը իրոք դառնում է Ադրբեջանի վրա ճնշում գործադրելու միջոց: ■

digitised by A.R.A.R.@

Ադրբեջանի կեղծիքները քաղաքականության երանգ են ստանում

Դեմիրելը Վաշինգտոնում ակնարկում է «վարձկանների» մասին

Վերջին երջանում թուրքական թերթերը հաճախակի են անդրադառնում Ղարաբաղում տեղի ունեցող իրադարձություններին և դրանք լուսաբանելու անվան տակ ամեն կերպ փորձում են, որպես իրողություն, միջազգային հանրության ուշադրությանը ներկայացնել Ադրբեջանի կողմից առաջ քաշված կեղծիքները: Հատկանշական է, որ *«մարդասիրական օգնություն ցուցաբերելու պատրվակով Հայաստան զենք փոխադրելու»* և *«Ղարաբաղի կռիվներին օտարերկրացի վարձկանների մասնակցության»* վերաբերյալ այդ կեղծիքների տարածումը հետզհետե դուրս գալով մամուլի երջանակներից, Թուրքիայի համար քաղաքականություն է դառնում: Օրինակ, Սուլեյման Դեմիրելի ԱՄՆ կատարած այցը դրա վառ ապացույցն է: Ինչպես տեղեկացնում է «Հյուրրիյեթ»-ի քաղաքական մեկնաբան Էրթուղրուլ Օզքյոքը, նախագահ Բուշի հետ Սպիտակ տանը կայացած հանդիպման ժամանակ Դեմիրելը օրակարգ է մտցրել *«Թուրքիայի համար մտահոգության աղբյուր հանդիսացող»* Հայաստանի հարցը: Միաժամանակ նա մեծ անհանգստությամբ է արտահայտվել *«հայ-ադրբեջանական կոնֆլիկտում Երևանին քրիստոնեական համերաշխությամբ արտոնյալ վերաբերմունքի արժանացնող Արևմուտքի որոշ երկրների որդեգրած դիրքորոշման»* վերաբերյալ:

Ըստ Օզքյոքի, Թուրքիայի ծնուցող մտահոգության տեղիք տվող հետախուզական որոշ տվյալներ կան: Դեմիրելը նախ տեղեկացրել է այդ տվյալների մասին, ապա դիվանագիտական լեզվով նախազգուշացրել ԱՄՆ-ի վարչակարգին, ասելով, թե *«Թույլ մի տվեք, որ տարածաշրջանում մի նոր Իսրայել առաջանա: Եթե հայ-ադրբեջանական առճակատումը պատերազմի վերածի և դուք այդ պատերազմում տեղ զբաղեցնեք Հայաստանի կողքին, դրանով Թուրքիային կգցեք ծանր կացության մեջ»*: Այլ կերպ ասած, Օզքյոքի խոսքերով, Դեմիրելն ակնարկել է. *«Դրանով դուք կստիպեք մեզ հանդես գալու ազերի մեր եղբայրների պաշտպանությամբ»*:

«Կարծում ենք, գրում է Օզքյոքը, *այցի գլխավոր առանձնահատկություններից մեկն այն է, որ Թուրքիան այսքան բացահայտ ձևով ներկայացրեց տվյալ հարցում իր դիրքորոշումը»*: Լրացման կարգով ասենք, որ Սուլեյման Դեմիրելը միաժամանակ ակնարկեց նաև իբր Ղարաբաղում կռվող այսպես կոչված օտարերկրացի վարձկանների առկայության մասին, ասելով, թե *«Այդ տարածքում ինչ-որ օտարերկրացիներ են երջում»*:

Երբ Սուլեյման Դեմիրելը որպես վարչապետ վերոհիշյալ երկու կեղծիքների մասին նպատակահարմար է գտնում Վաշինգտոնում ակնարկներով խոսել, նկատի ունենալով Թուրքիայի տնտեսական և քաղաքական կախվածությունը ԱՄՆ-ից, ապա «Հյուրրիյեթ»-ը դրա կարիքը բոլորովին չի զգում: Թերթը փետրվարի 13-ի և 15-ի համարներում հրապարակել է երկու տարբեր նյութեր, որոնցից երկրորդը, որ պատկանում է Ազիզ Ութքանի գրչին, տեղեկատվության բնույթ ունի: Այն պատրաստվել է Անկարայում և կրում է *«Օգնության պատրվակով հայերին զենք տրամադրելու վերաբերյալ կասկածներ»* խորագիրը: Ահա թե ինչ է գրում նա. «Այն բանից հետո, երբ ԱՄՆ-ի կողմից նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններին մարդասիրական օգնություն տրամադրելու երջանակներում Հայաստան զենք փոխադրելու վերաբերյալ պնդումները ստացան հետզհետե մտահոգիչ բնույթ, Թուրքիան հանդես գալով նախաձեռնությամբ, հայտարարեց, որ դիմելու է կանխամիջոցների:

Կանխամիջոցների կիրառումը վերաբերում է ոչ միայն պաշտոնական ուղիներով փոխադրվող օգնությանը, այլև Թուրքիայի տարածքով նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունների համար բոլոր տեսակի մասնավոր ձեռնարկությունների կողմից նախատեսվող օգնություններին ևս:

Ինչպես հայտնի է, Անկարայից և Ինջիրլիքի ռազմաօդային բազայից ինքնաթիռներով փոխադրվող օգնությունից բացի, նախատեսվում է Գերմանիայից ու Ֆրանսիայից բեռնատարներով Հայաստանի համար օգնություն հասցնել, որոնք անցնելու են Թուրքիայի տարածքով: Մինչ այդ Թուրքիան բյուրոկրատական քաշքշուկներից խուսափելու համար հայտարարել էր, թե այդ բեռնատարները ստուգման չեն ենթարկվելու: Սակայն հիմա, ինչպես դա տեղի ունեցավ 1988 թվականի երկրաշարժի ժամանակ, Հայաստան զենք և զինամթերքի փոխադրման հնարավորությունը լուրջ մտահոգություններ առաջացրեց: Նման բնույթի տեղեկություններից հետո անցյալ շաբաթվա ընթացքում հարցը բանակի գլխավոր շտաբի, արտգործնախարարության և ազգային անվտանգության գործակալության, MIT-ի պատասխանատուների մասնակցությամբ համատեղ խորհրդակցություններում մանրամասն քննարկվեց, և նկատի ունենալով այդ առթիվ արտգործնախարարության պատասխանատուն ասաց. *«Կասկածելի դեպքում բեռնատարները մեկ առ մեկ ստուգման կենթարկենք»*: Այնուհետև նա մանրամասնեց, որ կանխամիջոցների անհրաժեշտության մասին կառավարությունը նախազգուշացվել է, ապա շարունակեց. *«Որոշ ժամանակից ի վեր օդային ճանապարհով Հայաստան զենք տեղափոխելու վերաբերյալ բազմաթիվ տեղեկություններ ենք ստանում: Այսինքն, հայերը ցանկացած պահի կարողանում են զենք ձեռք բերել: Մեզ հայտնի է, որ 1988-ի երկրաշարժի օրերին նյութական օգնության անվան տակ Երևան է փոխադրվել զգալի քանակի զենք և զինամթերք: Նման գործունեությամբ հիմնականում զբաղվում են հայերին օգնելու նպատակով կազմավորված որոշ մասնավոր միություններ»*:

Երկրորդ հոդվածը, որ գրավել է մեր ուշադրությունը, լույս է տեսել «Հյուրրիյեթ»-ում, *«Ազերիների ազատագրական պատերազմը»* խորագրի տակ: Այն պատրաստել է Իրֆան Սափմազը: Հեղինակը ինքը Բաքվից ժամանել է Աղդամ, որտեղից մուտք է գործել Ղարաբաղ, եղել է Լաչինում և Շուշիում: Հոդվածում նա խոսում է, թե *«ինչպես հայերի կողմից պաշարված ադրբեջանցիները Լեռնային Ղարաբաղում աննորու գազանությունների զոհն են դառնում»*, ապա անդրադառնալով ադրբեջանական բանակին, գրում է. *«Ազերիները կանոնավոր զորքեր չունեն: Դրանով հանդերձ, մի կողմից ազգային ճակատի զորամասերի, մյուս կողմից էլ ազգային բանակի զորամիավորումների ջանքերով, բառիս բուն իմաստով, ազգային-ազատագրական պայքար են մղում»*: Իրֆան Սափմազի դիտարկումները լի են բազմաթիվ հակասություններով: Հոդվածի սկզբում նա գրում է, թե մուտք է գործել Աղդամ, ազգային ճակատի ոտից գլուխ զինված, զրնդագիրներով խմբակների ուղեկցությամբ, այնուհետև արձանագրում է խորհրդային բանակին պատկանող զենքն ու զրահամեքենաները հափշտակելու փաստեր, ապա տեղեկացնում է, թե ազերիները շատ վատ են զինված: Հատկանշական է, որ հեղինակը Աղդամից ճամփա ընկնելով *«չորս կողմից հայերով երջապատված»* Լեռնային Ղարաբաղի տարածքի լայնությամբ կտրել-անցել և անվնաս հասել է Լաչին, որտեղից էլ մեկնել է Շուշի: Համենայն դեպս, տվյալ դեպքում մեզ համար հետաքրքրություն են ներկայացնում ոչ թե թղթակցի, այլ Լաչինի զինված խմբի պարագլուխ Արիֆ Փաշաևի ցնդաբանությունները, քանի որ դրանք աչքառու տեղ են զբաղեցնում Թուրքիայի հայկական քաղաքականության մեջ: Պատասխանելով Սափմազի հարցերին, Փաշաևը ասել է. *«Մենք նոր ենք կազմավորում մեր բանակը: Շատ զենք չունենք: Իսկ ինչ վերաբերում է հայերին, ապա նրանք Իսրայելից, Ֆրանսիայից ու ռուսներից հսկայական քանակությամբ զենք են ստանում: Մենք զենքը դրանով ձեռք ենք բերում այս վայրերից հեռացող կարմիր բանակի զորամիավորումներից: Կարծես բավական չէ, որ հայերը առատ քանակությամբ զենք են ստանում, միաժամանակ նրանց շարքերը համալրվում են Աֆրիկայից, Լիբանանից, Ֆրանսիայից եկած վարձկաններով, որոնք մեր դեմ են կռվում»*:

Ըստ թղթակցի, Փաշաևը այնուհետև հերքել է Թուրքիայից Ադրբեջան զենք փոխադրելու վերաբերյալ հատկապես վերջին երջանում տարածում գտած տեղեկությունների ճշմարտացիությունն ու շարունակել. *«Նման լուրեր են տարածում, թե Թուրքիայից մենք զենք ենք ստանում: Մինչդեռ Թուրքիայից եկող զենքի կարիքը չունենք: Ըստ երևույթին, միտումն այստեղ իրադարձություններին այլ ընթացք տալու համար Թուրքիան առճակատման մեջ ներքաշելն է: Սակայն իզուր: Սադրանքներին ենթարկվելու մտադրություններ չունենք: Թուրքիայի միջամտությունը կոնֆլիկտին բոլորովին ցանկալի չէ: Նա կարող է մեզ օգնել միմիայն մեր պայքարը աշխարհին ներկայացնելով»*:

ՅԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

«Ծովից-ծով Հայաստանն» անիմաստ է

Անկարայում լույս տեսնող «Թըրքիշ դեյլի նյուզը» փետրվարի 5-ի համարում հարցազրույց է հրապարակել Հայաստանի արտաքին գործերի փոխնախարար Արման Նավասարդյանի հետ, որ Պոլսում էր գտնվում Սևծովյան տնտեսական համաժողովի աշխատանքներին մասնակցելու համար: Ահա թե ինչ է գրում թերթի թղթակից Նազան Էրթանը:

Հայաստանը հերքեց այն պնդումները, ըստ որոնց այս երկիրը հողային պահանջներ ունի թուրքերից: Հայաստանի ներկայացուցիչը անիմաստ որակեց այն պնդումները, թե Հայաստանը երազում է Սև ծովից մինչև Կասպից ծով Մեծ Հայաստան հիմնել: (Այս ակնարկը վերաբերում էր Ադրբեջանի արտաքին գործերի նախարար Հուսեյին Սադըխովի նույն թերթում արված այն հայտարարությանը, թե Հայաստանը չի ուզում լուծել Ղարաբաղի հարցը, որովհետև հետապնդում է Մեծ Հայաստան ստեղծելու երազը):

Արման Նավասարդյանը հայտնեց, թե Հայաստանը ՄԱԿ-ի և ԵԱՀԽ-ի անդամ է, ուստի հետևում է սահմանների ամբողջության սկզբունքին: **«Ծիծաղելի է պնդել, թե Հայաստանը Սև ծովից մինչև Կասպից ծով Մեծ Հայաստան է ուզում ստեղծել: Ցույց տվեք ինձ մի այդպիսի փաստաթուղթ. ես պատրաստ եմ ուտել այն»**, ասաց Նավասարդյանը: Նա ավելացրեց, որ Թուրքիայի և Հայաստանի միջև հարաբերությունները բարելավված են, և ներկայումս ոչ մի հողային պահանջ չի ներկայացվում Թուրքիային:

Երբ «Թըրքիշ դեյլի նյուզը» հիշեցրեց, թե արտասահմանում, մասնավորապես Միացյալ Նահանգներում, հայկական լոբբիներ կան, որոնք հող են պահանջում Թուրքիայից, Նավասարդյանը այսպես պատասխանեց. **«Հայկական խմբերը, որոնք գործում են արտասահմանում, չեն արտահայտում մեր քաղաքականությունը»**:

Հիշելով ցեղասպանության առնչությամբ հայկական պնդումները, Նավասարդյանն ասաց, թե Հայաստանը հարգում է իր պատմությունը և **«չի մոռանա այն»**, բայց կամենում է լավ հարաբերություններ զարգացնել Թուրքիայի հետ:

«Հայաստանի արտաքին քաղաքականությունը ձևվում է Երևանում, հենվելով միջազգային չափանիշների և սկզբունքների վրա, որոնցից մեկն է հարգանքը սահմանների անփոփոխելիության նկատմամբ», ասաց նա:

Անդրադառնալով նաև ղարաբաղյան հարցին, Հայաստանի փոխարտգործնախարարն ասաց, թե Ղարաբաղը Հայաստանին կցելու նպատակ չկա: Նա ընդգծեց, որ Ղարաբաղի դեպքերը սաստկացան այն ժամանակ, երբ բարելավվեցին Հայաստանի և Թուրքիայի հարաբերությունները: Անդրադառնալով նաև ԱՍԱԼԱ-ի մասին եղած պնդումներին, Բուդապեշտում Բեդրեթթին Թունաբաշի դեմ գործված մահափորձին, Նավասարդյանն այսպես արտահայտվեց. **«Ըստ մեր տեղեկությունների, ԱՍԱԼԱ-ն վաղուց հեռացել է թատերաբեմից, այն իր գործունեության գագաթնակետին էր հասել ուրիշ միջազգային ահաբեկչական կազմակերպություններին զուգահեռ: Մեր դեպքում, անկայուն մարդկանց արարքները մեզ չեն շահագրգռում: Շատ հավանական է, որ ԱՍԱԼԱ-ի անունը շահարկում են այնպիսի անձինք, ովքեր չեն ուզում մեր հարաբերությունների բարելավումը»**, եզրակացրեց Հայաստանի փոխարտգործնախարար Ա. Նավասարդյանը:

■

Արաբական մամուլ

AL-HAWADETH

Աշխարհիկ Թուրքիան միջինասիական հանրապետությունների համար ձգող ուժ է

Լոնդոնում հրատարակվող «Ալ Հաուադես» շաբաթաթերթը, իր փետրվարի 14-ի առաջնորդող հոդվածում խոսելով Մերձավոր Արևելքի բանակցությունների և ընդհանրապես տարածաշրջանի գործընթացների մասին, միջիայլոց գրում է.

«...Նրանք, ովքեր հետևում են տարածաշրջանի փոփոխություններին, նկատեն, որ Մ. Նահանգների քաղաքականությունը դրականորեն է վերաբերվում արաբա-իսլամական խաղաթղթերը խառնելու գործողություններին: Մ. Նահանգները չի առարկում Ծոցի երկրների և Իրանի միջև հարաբերությունների բարելավմանը և չի խառնվում Անկարայի ու արաբական մի շարք երկրների միջև հաստատված կապերին, կարծես դրանով իսկ վերստին ընթերցում է իր նախկին պետքարտուղար Ջոն Ֆոստր Դալլեսի այն գիրքը, որում այս վերջինը կոչ էր անում այս բոլոր երկրների դաշնակցությանը, որ ժամանակին ուղղված էր Խ. Միության դեմ: Հիմա, երբ չկա Խ. Միությունը, Ջոն Ֆոստր Դալլեսի քաղաքականությունը շարունակվում է, սակայն այս անգամ ավելի ճկունությամբ և ավելի լայն հորիզոնով:

Ըստ երևույթին, Մ. Նահանգները հեռու չէ նախկին կարմիր Մոսկվային պատկանող իսլամական ասիական հանրապետությունների վրա Իրան-Թուրքիա հարձակման հովանավորությունից: Այդ երկու երկրների միջև մրցակցությունը և ժամանակային էր, և աշխարհագրական: Նրանց արտգործնախարարները Չեթինն ու Վելայաթին համաժամանակ այցելեցին մի շարք հանրապետություններ: Թուրքիան առաջին պետությունն էր, որ անմիջապես ճանաչեց նախկին Խ. Միության բոլոր հանրապետությունների անկախությունը: Հայտնի է, որ Թուրքիան շինարարական ծրագրերի է մասնակցում որոշ հանրապետություններում, որի շնորհիվ Թուրքիայի և Խ. Միության միջև տնտեսական փոխանակության ծավալը տարեկան 400 միլիոն դոլարից բարձրացավ մինչև 2 միլիարդ դոլարի: Եվ Թուրքիայի աշխարհիկ դիմագծին հավասարիմ արտգործնախարար Հ. Չեթինը հայտարարեց, թե իր երկիրը չի ձգտում իսլամական կամ թուրքական երկրների համախմբումը ղեկավարել, դիտորդները կարծում են, որ Թուրքիան, լինելով տնտեսական բարենորոգչական ուղիով ընթացող իսլամական մի երկիր, կարող է միջինասիական բոլոր հանրապետությունների համար ձգող ուժի վերածվել:

Իրանը Ադրբեջանի քաղաքական հրապարակն է մտնում հայ-ազերի հակամարտության թուլացման դռնով: Նա, ելնելով Իրանում ազդեցիկ հայ համայնքի գոյությունից, կապ է հաստատել Երևանի հետ, միևնույն ժամանակ իր կարողությունները լավագույնս օգտագործում է Ադրբեջանում, որի բնակչության մեծամասնությունը շիա դավանանքի հետևորդ է: Թեհրանը կարծում է, թե հայ-ադրբեջանական հակամարտության սրումը միայն Թուրքիայի շահերին է նպաստելու, և ոչ իր:

Թուրքիայի վարչապետ Ս. Դեմիրելի հայտարարությունից պարզ է դառնում, որ նա ձեռնպահ է արտաքին քաղաքականության մեջ այնպիսի գծից, որը համաշխարհային քրիստոնեական հակադարձություններ կարող է առաջացնել Անկարայի դեմ: Նա հայ-ադրբեջանական հակամարտությունում անկողմնակալ դիրքորոշում է ցուցաբերում...»:

«Ալ Հաուադես», փետրվարի 14, 1992

Բուշը չեղյալ է հայտարարում սանկցիաները Չինաստանի դեմ

Մ. Նահանգների նախագահը ետ վերցրեց Չինաստանի նկատմամբ իր երկրի հաստատած առևտրական արգելքները, որոնք սահմանվել էին Պեկինի կողմից դեպի Երրորդ աշխարհի երկրներ հրթիռային տեխնոլոգիա արտահանելու կապակցությամբ: Այդ որոշումով սպասվում է, որ կվերականգնվեն նախագահ Նիքսոնի օրոք երկու երկրների միջև հաստատված առևտրական լիարժեք հարաբերությունները, և Չինաստանը այնուհետև կկարողանա ներմուծել ամերիկյան գերարդիական սարքավորումներ, հրթիռների մասեր և բարձր արագության համակարգիչներ:

Իրաքյան ընդդիմությունը կազմակերպվում է

Իրաքյան ընդդիմության 15 առաջնորդներ կիրակի օրը ժողով գումարեցին Սաուդյան Արաբիայում, նպատակ ունենալով տապալել Սադդամ Հուսեյնի իշխանությունը: Ռիադում գումարված այդ նիստը առաջինն էր սաուդյան իշխանությունների կողմից թույլատրված Ծոցի պատերազմի ավարտից հետո:

Մյուս կողմից, Պենտագոնը հայտնել է, որ Ծոցի պատերազմի ընթացքում իրաքյան քաղաքացիական ենթակառուցի կրած վնասները նախատեսվածից ավելի մեծ են եղել ամերիկյան բանակի հարվածների հետևանքով:

Հռոմի պապը կոչ է անում արգելել սպիդի տարածումը

Հովհաննես-Պողոս 2-րդ քահանայապետը, որ այս օրերին ուխտով այցով գտնվում է Արևմտյան Աֆրիկայի երկրներում, կոչ ուղղեց զարգացած երկրներին, որպեսզի օգնեն աշխարհի այդ երջանի զարգացմանը արգելակող պատճառներից մեկի՝ սպիդի դեմ պայքարին, նյութական համապատասխան ներդրումներ կատարելով:

digitised by A.R.A.R.@

Եւրոպան եւ գերտերությունների զինաթափումը

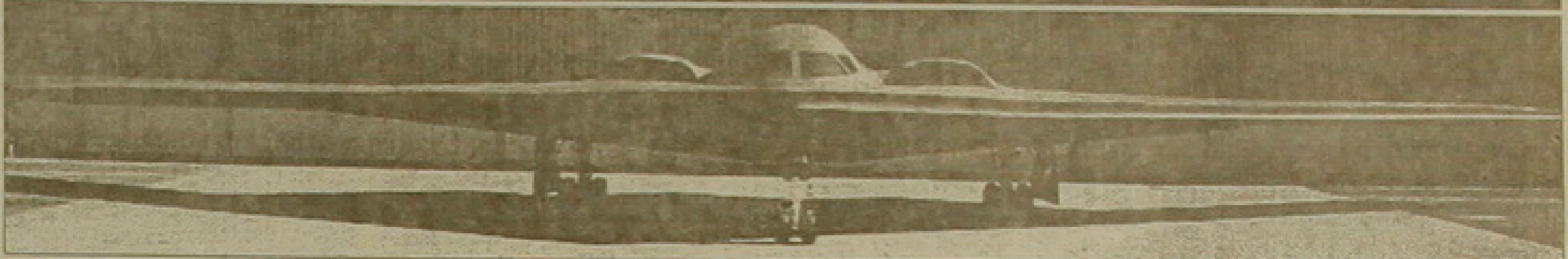

ԱՄՆ-ի եւ Ռուսիայի զինաթափման նոր նախաձեռնությունների ետեւում ուրվագծվում է ռազմավարական մի նոր «աշխարհակարգ»

Վերջերս նախագահներ Բուշը եւ Ելցինը հանդես եկան նոր նախաձեռնություններով, որոնց շնորհիվ սառը պատերազմի ավարտից հետո դրվում են զինաթափման դարաշրջանի հիմքերը:

Առաջին նորությունն այն է, որ միջուկային սպառազինությունների վերահսկման երկկողմ բանակցությունների փուլն ըստ երեւույթին ավարտվել է: Այսօր կողմերից յուրաքանչյուրը կրճատում է իր միջուկային զինանոցը, հաշվի առնելով վըտանգի վերացումը եւ տնտեսական ներքին դժվարությունները: Երկու գերտերություններ կեսդարյա միջուկային մրցակցության հետեւանքով շատ են թուլացել: Վերջին հաշվով, այդ մրցակցությունից շահել են մանավանդ «վաճառական» տերությունները՝ Գերմանիան եւ Ճապոնիան: Մոսկվայում եւ Վաշինգտոնում ուզում են թեթեւացնել ռազմական ծախսերի բեռը: Դա հատկապես է մանավանդ նախկին ԽՍՀՄ-ում, որտեղ փոխարկի է ենթակա արդյունաբերության հիմնական մասը: Բայց ԱՄՆ-ը եւս սպառազինման պատճառով լրջորեն տուժել է զարգացած երկրների մրցակցության մեջ:

Արդ, տնտեսական կարիքն է Ելցինի հռչակած սպառազինության մի շարք կրճատումների առաջին պատճառը: 1991 թվականին պաշտպանական ծախսերը նվազեցին 20 տոկոսով, իսկ 1992 թվականին կնվազեն եւս 10 տոկոսով: Ջորջ Բուշն իր կողմից նախատեսում է գալիք հինգ տարում Պենտագոնի բյուջեն կրճատել 50 միլիարդ դոլլարով (ներկայումս 300 միլիարդ է): Խնայողության ամենախիստ միջոցները կձեռնարկվեն միջուկային հատվածում: Բուշը նախատեսում է լուրջ կրճատումներ բոլոր բնագավառներում. դադարեցվում է B-2 ռմբակոծիչների ծրագիրը, չեղյալ է հայտարարվում *Մինիթմեն* հրթիռի նախագիծը, դադարեցվում են միջմայրցամաքային MX նոր հրթիռի եւ բոլոր նոր ատոմային մարտագլխիկների արտադրությունը, ինչպես նաեւ միջուկային ռազմավարական հրթիռների նոր պատվերները:

Այդ կրճատումներին Բորիս Ելցինը պատասխանեց գրեթե կես առ կես, իր հերթին հայտարարելով ռազմավարական 600 հրթիռների եւ 1250 մարտագլխիկների ապամոնտաժումը, միջմայրցամաքային հրթիռների 130 հորանների փակումը, Ту-160 եւ Ту-95 ռմբակոծիչների արտադրության դադարեցումը, ինչպես նաեւ մարտավարական միջուկային զենքի մի ամբողջ շարք կրճատումներ:

Թեեւ միջուկային սպառազինությունները այնքան էլ շուտ չեն վերանա, համենայնդեպս, երրորդ աշխարհի երկրներում, որտեղ դրանք շարունակվում են տարածվել, այնուամենայնիվ, այս կրճատումների շնորհիվ ստեղծվում է ռազմավարական մի նոր «աշխարհակարգ», որտեղ միջուկային զենքը վաղը սահմանափակ դեր կխաղա գերտերությունների հարաբերություններում:

Կոնկրետ ի՞նչ են առաջարկում Բուշը եւ Ելցինը: Բուշը հայտարարում է, որ երբ Անկախ պետությունների համագործակցությունը ոչնչացնի բոլոր բազմալիցք ծանր հրթիռները (խոսքը SS-18 տիպի 150 հրթիռների մասին է), ապա ԱՄՆ-ը կհամաձայնի իր հերթին վերացնել ցամաքային խարսխավորման MX միջմայրցամաքային բոլոր հրթիռները: Նա միաժամանակ միալիցք կդարձնի *Մինիթմեն* հրթիռները եւ մեկ երրորդով կկրճատի ամերիկյան միջուկային սուզանավերում գտնվող 5000 մարտագլխիկները: Մի խոսքով, Բուշն առաջարկում է 2000-ով կրճատել ԱՄՆ-ի ներկայիս բոլոր միջուկային մարտագլխիկները, որոնք մոտ տասը հազար են, նվազեցնել ցամաքային հիմնական ուժերը՝ 3500 մարտագլխիկ պահպանելով ծովային ուժերում:

Բորիս Ելցինն իր կողմից Միացյալ Նահանգներին առաջարկել է հրաժարվել ռազմավարական պաշտպանական նախաձեռնությունից՝ այն փոխարինելով հակահրթիռային տիեզերական վահանի ռուս-ամերիկյան ծրագրով, նկատի ունենալով երրորդ աշխարհի ապագա ատոմային տերությունների հարվածային ուժը: Այստեղ եւս ռուսների առաջարկությունը բխում է ԽՍՀՄ նախկին երկյուղներից, որ Բրեժնեւից մինչեւ Գորբաչով ուզում էր ամեն գնով կանգնեցնել ԱՄՆ-ի այդ պաշտպանական նախաձեռնությունը: Բայց զարմանալիորեն Ելցինն այս անգամ ճարտկորեն իրեն վերագրեց Ռոնալդ Ռեյգանի առաջարկությունները, որն իր ժամանակին կոչ էր արել ռազմավարական պաշտպանական նախաձեռնությունը կիսել նախկին ԽՍՀՄ-ի հետ: Այս ուղղությամբ, ի դեպ, համագործակցություն էին նախատեսել Բուշը եւ Գորբաչովը անցյալ տարվա սեպտեմբերին, ԽՍՀՄ փլուզումից քիչ առաջ:

Ճիշտ չէր լինի այս առաջարկությունները դիտել միայն ներքին քաղաքականությանը նպատակաուղղված քարոզչության տեսանկյունից: Իրոք, բազմաթիվ խոչընդոտներ են մնում նախկին ԽՍՀՄ-ի եւ Միացյալ Նահանգների միջուկային ռազմավարական հարաբերություններում արմատական փոփոխման հասնելու մեջ տեսնել Մոսկվա-Վաշինգտոն նոր առանցքի ուրվագծերը, որը հիմնված կլինի ոչ թե միջուկային անպտուղ մրցակցության, այլ, ընդհակառակը, երրորդ աշխարհից բխող սպառնալիքների դեմ հանդիման հակահրթիռային պաշտպանության բնագավառում համագործակցության վրա: Համենայնդեպս, դա երեկվա երկու գերտերություններին թույլ կտար շարունակել իրենց տիրապետությունը համաշխարհային ռազմավարական համակարգի վրա եւ լուրջ խնդիրներ կառաջացներ եւրոպացիների ապագա պաշտպանությանը: Մանավանդ՝ ֆրանսիացիներին եւ անգլիացիներին, նկատի ունենալով նրանց անկախ միջուկային ուժերի ապագան:

Le Point, 1 փետրվար, 1992

ԿՈՄՈՒՆԻԶՄԻ վերջին պատվարը

Կոմունիզմի անկումից հետո Կուբայի բռնատեր Ֆիդել Կաստրոյի աստղը խամրեց: Իսկ այն օրից, երբ նրանից Մոսկվան էլ երես թեքեց, նա ստիպված է պայքարել գոյատեւման համար: 1991 թ. Ֆիդելը վերջին կոմունիստական դինոզավրն է՝ մորուքավոր Բրեժնեւը:

Կուբայի ղեկավարի համար «վերակառուցումը» հայհոյանք է, իսկ «հրապարակայնությունը» սկզբունքներից հրաժարում:

Ամենուրեք կրկնում երեւում է, թէ ինչ է արել հեղափոխությունն այս տարիների ընթացքում: Երկար հերթերը մթերային խանութների մոտ, միսը, կաթը, սիգարետները եւ լուցկին, նույնիսկ շաքարը այդ շաքարե կղզում բաժանվում է հատուկ կտրոններով:

Սակայն Ֆիդելը նույն հին լոզունգներով կոչ է անում վերադառնալ ետ, դեպի կոմունիստական քարե դար... Վերադարձը դեպի կապիտալիզմ կդարձնի ԱՄՆ-ի «կցորդը»: Նա չի մոռանում նաեւ Ելցինին ու Գորբաչովին. **«Ոմանք Լենինին աղբանոցը նետելուց եւ նրա հուշարձանները վերացնելուց հաճույք են ստանում, իսկ մենք զգում ենք, որ նա ապրում է մեր սրտերում ու մեր մտքում: Եթե ճակատագիրը կանխորոշել է, որ մենք պետք է լինենք սոցիալիզմի վերջին հենարանը, ապա մենք կըպաշտպանենք այդ ամրոցը մինչեւ արյան վերջին կաթիլը»:**

Ֆիդելը դուրս է գալիս Կարլ Մարքս թատրոնի ծառայողական մուտքից: Չորս հաղթանդամ տղաներ շրջապատում են նրան, մուտքի մոտ պատրաստ կանգնած են չորս սեւ «Մերսեդեսներ»: Միայն վերջին վայրկյանին է նա որոշում, թե դրանցից որը պետք է նստի: Սահափորձից վախենալով նա համարյա ամեն գիշեր բնակարան է փոխում: Նա իր տրամադրության տակ ունի 32 տուն եւ երկու բունկեր: Բայց դրանք բոլորն էլ կահավորված են շատ պարզ, նույնիսկ աղքատիկ: Սակայն նրա բոլոր տներում էլ կան արբանյակային անտենաներ: Նա դիտում է իր «դասակարգային թշնամու» հեռուստատեսային հաղորդումները, չնայած որ արգելում է դա մյուսներին:

ԱՄՆ-ի նկատմամբ նրա դիրքորոշումը ձեւավորվել է դեռ օրորոցից: Նա տեսել է, թե ինչպես է Վաշինգտոնը շահագործում Կուբան, տեսել է իր ժողովրդի թշվառությունն ու չքավորությունը: Նրա հայրը, մինչեւ խոշոր հողատեր դառնալը, համագործակցել է ամերիկյան «Յունայթեդ Ֆրուտ» կոնցեռնին: Նրա մայրը Կաստրոյի մոտ սպասուհի է եղել (Ֆիդելը ապօրինի երեխա է, եւ այդ խայտառակության պատճառով շատ է տառապել կաթոլիկական միջավայրում):

Նրա սիրելի գրողը Հեմինգուեյն էր, առաջին մեքենան «Ֆորդը»: Ամերիկյան ամեն ինչով հիացող իրավաբան ուսանողը կոմունիստներից իրեն հեռու էր պահում, օրինակ էր վերցնում ազատության մարտիկ Խոսե Մարտիից: Դիսերտացիայի պաշտպանությունից հետո պրոֆեսորները նրան փայլուն ապագա էին խոստանում: Երիտասարդ փաստաբանը ամուսնացավ Հավանայի ամենաաչքի ընկնող աղջիկներից մեկի հետ: Նրանք ունեցան տղա Ֆիդելիտոն, որն այսօր Կուբայի ատոմային էներգետիկայի վարչության տնօրենն է: Երբ 1952 թ. Ֆիդելն իր թեկնածությունն առաջարկեց խորհրդարանում, նրա հաջողությանը ոչ ոք չէր կասկածում:

Սակայն Բատիստան նորից եկավ իշխանության գլուխ, եւ Ֆիդելն ստիպված էր անլեգալ գործել: Նա նախապատրաստում էր 1953 թ. Մոնկադայի զորանոցների գրոհը: Նրա այն ժամանակվա ընկեր, իսկ հիմա նրա ամենահայտնի հակառակորդ Գուստավո Արկոսը պատմում է. **«Մենք մի քանի տասնյակ վատ զինված մարտիկներ էինք տասնապատիկ գերազանցող բանակի դեմ: Դա խելահեղություն էր: Սակայն Ֆիդելն ասում էր մեզ. մենք կմնանք պատմության մեջ կամ որպես հաղթող, կամ որպես պարտյալներ»:**

Կաստրոյի բախտը բերեց, նրան հաջողվեց թաքնվել լեռներում: Իսկ մարտիկների մեծ մասը բանտերում տանջանքների ենթարկվեցին: Երբ նրան վերջիվերջո բռնեցին, նա կարողացավ պաշտպանվել դատարանի առաջ: **«Պատմությունը ինձ կարդարացնի»,** հայտարարեց նա դատարանում: Նրան դատապարտեցին 15 տարվա բանտարկության: Այնտեղ նա օրը 20 ժամ կարդում էր Ֆրեյդ ու Հիտլեր, Դոստոեւսկի ու Բալզակ, եւ առաջին անգամ Մարքս ու Լենին: Նրանից բաժանվում է կինը, ինչից նա եզրակացնում է, որ հեղափոխականը անձնական կյանքի իրավունք չունի:

Երկու տարուց նրա պատիժը մեղմացվում է, եւ Ֆիդելն աքսորվում է Մեքսիկա: Այստեղ նա ծանոթանում է արգենտինացի բժիշկ Չե Գեւարայի հետ եւ նրա օգնությամբ ստեղծում մարտիկների խումբ: 1956 թ. նոյեմբերին Ֆիդելը 82 ընտիր մարտիկների հետ «Գրանմա» առագաստանավով ուղեւորվում է Կուբա: Ափին մոտ նրանք ընկնում են ուժեղ կրակի տակ: Միայն տասներկուսին է հաջողվում կենդանի մնալ:

Գյուղացիներն օգնեցին Ֆիդելին: Քաղաքում նրան ուսանողները սատար կանգնեցին: Վերջապես ամբողջ ժողովուրդը ապստամբեց Բատիստայի դեմ, որը 1959 թ. փախավ Կուբայից: Ֆիդելը, Չե Գեւարան եւ նրանց կողմնակիցները հաղթական մտան Հավանա: Նրանց հեղափոխությունը դեռ չուներ հստակ գաղափարախոսություն: Բայց նրանք գիտեին, որ մարդկանց աշխատանք կտան, կվերացնեն դաժան շահագործումը: Նրանց ոչինչ չէր կարող կանգնեցնել, նույնիսկ մահափորձը: Մարիտա Լորենցին (ազգությամբ գերմանուհի) դա հայտնի է ավելի լավ, քան մեկ ուրիշին: Գաղտնի գործակալությունների կողմից նա նշանակված էր Ֆիդելին հետեւելու: Նա պատմում էր. **«Ես ծանոթացա Ֆիդելի հետ հեղափոխությունից մեկ ամիս անց, ուղեւորատար «Բեռլին» շոգենավի վրա: Իմ հայրն այդ նավի նավապետն էր: Երբ մենք Հավանայում էինք, նավի վրա՝ հանկարծ հայտնվեց Ֆիդելը: Նա հայտարարեց, որ գերմանական ամեն ինչ իրեն դուր է գալիս՝ կարգապահությունը, աշխատասիրությունը, գարեջուրը եւ հատկապես աղջիկները: Ես այն ժամանակ 19 տարեկան էի: Մենք դարձանք սիրահարներ»:**

Բայց երջանկությունը երկար չտեւեց: **«Շուտով ես ինձ զգացի կալանավորուհու դերում: Ֆիդելը աշխատում էր մինչեւ ուժասպառություն: Նա մոտենում էր հայելուն եւ ասում. «Ես կարծես Հիսուսն եմ»: Իսկ հետո ամբողջությամբ թաղվում էր աշխատանքի մեջ»:** Վերջիվերջո, ամերիկյան օգնությամբ նրան հաջողվեց հեռանալ երկրից:

ԱՄՆ-ում Մարիտա Լորենցը բարեհոգի ու միամիտ աղջկանից վերածվեց հմուտ գործակալի: Նա վերադարձավ Հավանա: Կուբայական զինվորական համազգեստով նա թափանցեց Կաստրոյի առանձնասենյակը: Նրա գողացած փաստաթղթերի շնորհիվ ամերիկացիներն առաջին անգամ իմացան, որ ԽՍՀՄ-ը պատրաստվում է հրթիռներ մատակարարել Կուբային: Նրա հաջորդ հանձնարարությունը Ֆիդելին սպանելն էր: Նա պետք է թույն գցեր նրա կերակուրի մեջ: Դա ԿՀՎ-ի Կաստրոյի դեմ կազմակերպած ութ մահափորձերից առաջինն էր: Մարիտա Լորենցը պատմում է. «Սրվակները պահված էին ծածուկի տուփի մեջ, բայց ես, միեւնույն է, այն դեն նետեցի: Ֆիդելը մտավ սենյակ եւ հայտարարեց, որ ես եկել եմ նրան սպանելու: Նա հանեց ատրճանակը, տվեց ինձ եւ հրամայեց. «Կրակի՛ր»: Նա պառկեց, փակեց աչքերը: Ես մոտ տասը րոպե կանգնած էի նրա գլխավերեւում: Հանկարծ նա բղավեց. «Դու չես կարող ինձ սպանել: Ոչ ոք չի կարող, եթե դա ինքս չանեմ»: Ֆիդելն իր նախկին սիրուհուն ողջ եւ առողջ բաց թողեց:

Կաստրոյի վարչակարգը օր-օրի ավելի նախահարձակ ու բռնատիրական էր դառնում: Նույնիսկ նրա հին ընկերները հայտնվեցին բանտում: Կաստրոն ապրում է այն հավատով, որ ինքը հեղափոխության մարմնացումն է, ինքը՝ Կուբան:

Ֆիդել Կաստրոն մի անգամ ասաց, որ իր սիրելի գրական հերոսը Դոն Կիխոտն է: Նրա կարծիքով, ամեն մի մոլագարությունը նման է «հեղափոխականի խելահեղությանը»: Շատ կարեւոր է նպատակին հասնելը, բայց ավելի կարեւոր է ունենալ այդ նպատակը, եթե նույնիսկ այն մահվան դատապարտված մի գործ է: Երեւի այդ ուղին է ընտրել Ֆիդել Կաստրոն... Դեպի սոցիալիզմ ու մահ տանող ուղին...

Է. Ֆոլաս, «Շթերն»

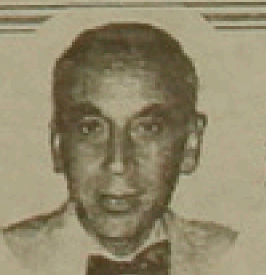

FOR RENT
Furnished studios
in Paris
Ave Foch and Champs-Elysées areas

ՎԱՐՁՈՒ
Կահաւորուած սթիւտիոներ
Փարիզի մէջ
Ֆոշ Մայօ եւ Շան զ'Էլիզէի
թաղամասերը

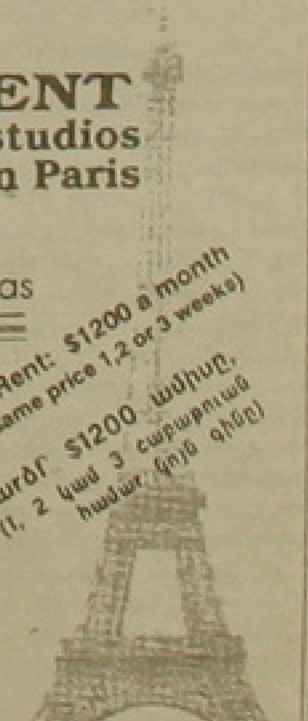

Rent: $1200 a month
(same price 1,2 or 3 weeks)
Վարձը $1200 ամիսը,
(1, 2 կամ 3 շաբաթուան համար նոյն գինը)

For Reservations:
Raymond Yezeguelian
34, Ave des Champs-Elysées, 75008 Paris Tél : (331) 43.59.65.81, Fax : (331) 40.74.08.59

digitised by A.R.A.R.@

Իրանը մեծացնում է իր ռազմական հզորությունը Մոսկվայի օգնությամբ

Քանի դեռ «ինքնիշխան» հանրապետությունները բաժանում են խորհրդային միապետությունից ժառանգություն մնացած ռազմական հզորությունները, Իրանը, առանց ժամանակ կորցնելու, արագ սպառազինվում է:

Իրանի հզորացման ծրագրերն այնքան են, որ այն դառնում է Պարսից ծոցի գերտերություն: Երբ առաջ այդ տեղին հավակնում էր Սադդամ Հուսեյնը, ապա այժմ, Քուվեյթի հետ կապված ճգնաժամից հետո, այդ տարածաշրջանում ուժի կենտրոնը տեղափոխվում է դեպի Իրան: Ռազմական հզորության մակարդակով այն արդեն հավասարվել է Իրաքին եւ շուտով կգերազանցի նրան սպառազինությունների զանգվածային գնումների շնորհիվ:

Իսկ ո՞վ է կատարում գլխավոր մատակարարի դերը: Ինչպես պնդում է Վաշինգտոնի ղեկավարության ներկայացուցիչը, Մոսկվան անցյալ տարի Իրանին վաճառել է մեկ միլիարդ դոլարի СУ-24 եւ МиГ-29 կործանիչ ռմբակոծիչներ, T-72 տանկեր եւ այլ նորագույն տեխնիկա, իսկ այս տարի այդ ծավալը կգերազանցվի: Գործարքները կայանում են *«կանխիկ վճարիր եւ վերցրու զենքդ»* սկզբունքով: Կարծր դրամանիշի սուր կարիքը ստիպում է Մոսկվային էժանացված գներով վաճառել պահեստներում կուտակված զենքը, մասնավորապես, T-72 տանկը, որը միլիոն դոլարից շատ ավելին արժե, իբր թե վաճառվում է 50 հազարով:

«Լոս Անջելես թայմս» թերթի կարծիքով, սովորական զենքերի հետ մեկտեղ վաճառվում են նաեւ հրթիռներ, միջուկային հետազոտությունների արդյունքներ:

Հարց է ծագում, համապատասխանո՞ւմ են արդյոք ամերիկացիների տվյալները իրականությանը: Գուցե դա բամբասա՞նք է Թեհրանի եւ Մոսկվայի հասցեին:

Ռուսաստանի արտաքին գործերի նախարարությունում համաձայնեցին, որ Ռուսաստանի եւ Իրանի միջեւ պաշտպանական բնագավառում լայնածավալ համագործակցություն է սկսվել:

«Մենք հասկանում ենք ԱՄՆ-ի անհանգստությունը եւ նույնպես չենք ցանկանում, որ Պարսից ծոցում սպառազինությունների մրցավազք սկսվի, ասում է մի ռուս դիվանագետ: *Բայց մենք մեր շահերն ունենք, նախ՝ տնտեսական, եւ երկրորդ՝ Իրանը բարեկամաբար տրամադրված մեր հարեւաններից է: Պաշտպանական հարցերով նրա խնդրանքը անպատասխան թողնելը խելացի չէր լինի: Մեր ժամանակներում միայն թշնամիներին են զենք վաճառելուց հրաժարվում: Իսկ Իրանը այդ պետությունների կարգին չի դասվում: Նա տանում է բավականին զուսպ, անկախ քաղաքականություն եւ իր նախահարձակության մասին խոսելու առիթ չի տալիս: Իսկ ինչ վերաբերում է միջուկային զենքին կամ գաղտնիքներին, ապա մենք այդ բնագավառում ոչ մի համագործակցություն չունենք: Մեր եւ Իրանի միջեւ նույնիսկ ատոմային էներգիայի խաղաղ օգտագործման համաձայնություն չկա: Այնպես որ, դրանք կեղծ հայտարարություններ են»:*

Դե ինչ, Ռուսաստանի արտգործնախարարությունից ստացված տեղեկատվությունը խորհելու առիթ է տալիս: Մի կողմից, հասկանալի է, առանց կրակի ծուխ չի լինում, ամերիկացիների տագնապն իզուր չէ: Մյուս կողմից էլ, ճիշտ չէր լինի նրանց նմանությամբ Թեհրանին սեւ ակնոցով նայելը: Բանն այն է, որ Թեհրանի վարած արտաքին քաղաքականությանը չի կարելի միանշանակ վերաբերմունք ցույց տալ: Այաթոլլա Խոմեյնիի օրոք ամեն ինչ պարզ էր: Խստաբեղ ծերունին կարծում էր, թե Աստված հանձնարարել է Իրանին Մուհամմեդի ուսմունքը այն մուսուլմանական երկրներ արտահանելու առաքելությունը, որոնց ինքը համարում էր հակաիսլամական, արեւմտականացած կամ ծախու: Դրա հետեւանքով նրա նախկին դաշնակիցներից շատերը, ամերիկացիների գլխավորությամբ, դարձան անհաշտ թշնամիներ:

Խոմեյնիի հետնորդները վարում են բավականին բարդ քաղաքականություն. նրանց համար առաջնահերթ են պետական, ոչ թե հեղափոխության հարցերը, բայց միաժամանակ երդվում են հավատարիմ մնալ Այաթոլլայի պատգամներին: Խոսքի եւ գործի այս ակնհայտ հակասությունը ցայտնի կերպով դրսեւորվեց Ալժիրի իրադարձությունների ցույց տրված վերաբերմունքի մեջ: Պաշտոնապես Թեհրանը անտարբերության մեջ է: Նույնիսկ զգույշ եւ դիվանագետ նախագահ Ալի Աքբար Հաշեմի Ռաֆսանջանին մեղադրեց Ալժիրի ղեկավարությանը, որ նրանք չընդունեցին ժողովրդավարության ճնշումը եւ իրենց ամոբալի դրսեւորեցին: Սակայն այս բարձրագոչ մեղադրանքները գործնական հետեւանքներ չունեցան: Ոչ կամավորներ, ոչ էլ զինամթերք իր տառապող հավատակից եղբայրներին Իրանը չի պատրաստվում ուղարկել: Դեռ ավելին, հանդես գալով հեղափոխության 12-ամյակի տոնակատարության ժամանակ, նախագահը մահմեդական պետություններին կոչ արեց չխախտել միջազգային նորմերը: Իրականում Իրանը իր կողմնակիցներին փաստորեն կոչ է անում վերջ տալ ահաբեկչությանն ու պատանդներ վերցնելուն: Ամերիկացիների եւ անգլիացիների նկատմամբ այդ հրահանգն արդեն իրականացված է: «Ալլահի կուսակցության» հետ կապված բոլոր խմբավորումներում եղած ամերիկացի եւ անգլիացի պատանդները ազատված են: Իսկ դա, ինչպես ակնկալում է Ռաֆսանջանին, պետք է օգնի Իրանին Արեւմուտքի հետ հարաբերությունները լավացնելու:

Երեկվա անորոշ խանգարողի համաշխարհային ընկերակցության օրինակելի անդամ դառնալուն նպաստում է նաեւ Պարսից ծոցի միապետներին ավելի ճկուն մոտեցում ցուցաբերելը: Անցել են այն ժամանակները, երբ արմատականության այլ ուղղության ներկայացուցիչ Սաուդյան Արաբիան համարվում էր Թեհրանի ամենակատաղի թշնամին: Դիվանագիտական հարաբերությունները նրանց միջեւ վերականգնված են: Մյուս նավթային էմիրությունների հետ հարաբերությունները այնքան լավ են ընթանում, որ վերջերս Դուբայ էմիրությունում Իրանը ցուցադրեց սեփական արտադրության բազմաթիվ զինատեսակներ:

Երբ ամեն ինչ այդքան բարենպաստ է, ապա հարց է ծագում. ինչո՞ւ են Վաշինգտոնն ու Լոնդոնը այդքան անհանգստացած, որ Իրանը աջուձախ զենք է գնում:

Այդ անհանգստությունը անհիմն չէ: Չէ՞ որ այդ երկրում միայն նախագահն ու ԱԳՆ-ն չեն որոշում արտաքին քաղաքականության ուղղվածությունը: Նրա վրա ազդում են հետադեմ մոլլաները, որոնք կուզեին ետ բերել այն ժամանակները, երբ Թեհրանում մտածում էին ոչ այնքան ազգային խնդիրների, որքան Խոմեյնիի հեղափոխական գաղափարների իրագործման մասին:

Կրոնական ծայրահեղական գործիչներն իրենց կողմնակիցներն ունեն պետական բոլոր հիմնարկներում, տնօրինում են մեծ միջոցներ եւ արտասահմանում կարող են ահաբեկչական գործողություններ իրականացնել, առանց պետության համաձայնության: Արեւմուտքում կարծում են, թե շահի վերջին վարչապետ Շահփուր Բախթիարի սպանությունը Փարիզում հենց այդ կրոնական գործիչների ձեռքի գործն էր:

Այս ամենը մեզ նորից վերադարձնում են նախկին հարցադրմանը. խելացի՞ է արդյոք Ռուսաստանի կողմից Իրանի հետ ռազմական բնագավառում համագործակցելը, երբ Ռուսաստանի անվտանգության նոր բարեկամներն առաջվա նման Իրանին չեն վստահում: Երեւի թե՝ այո: Եւ հարցը միայն ֆինանսականը չէ, այլեւ աշխարհաքաղաքական շահերը: Ռուսաստանը չի կարող իրեն ԱՄՆ-ի եւ Եվրոպական Համայնքի հետ նույն շարքին դասել, ընկալելով այն պատճառով, որ Իրանի հետ բարիդրացիական հարաբերությունները ԱՊՀ-ի հարավային սահմանների անվտանգության երաշխիք են:

Առավել եւս, որ ԽՍՀՄ փլուզման պահից ի վեր Իրանը շատ զգույշ քաղաքականություն է վարում:

Իրանում անչափ անհանգստացած են, հանկարծ նախկին ԽՍՀՄ ազգամիջյան բախումները արձագանք չգտնե՞ն Իրանում: Հիմնական ցանկությունը ԱՊՀ-ի հետ լավ հարաբերություններ պահպանելն է: Ի միջի այլոց, այդպիսին էր նաեւ Խոմեյնիի ցանկությունը:

Կառավարության դիրքորոշումը հյուսիսային հարեւանի նկատմամբ ճգնաժամի առնչությամբ արտահայտել է *«Թեհրան թայմս»* թերթը: *«ԽՍՀՄ փլուզումը,* գրում է թերթը, *չուրախացրեց իսլամական հանրապետությանը: Չէ՞ որ քաղաքական անկայունությունը նորանկախ պետություններում փոքր վտանգ չի ներկայացնում Իրանի համար, որը նրանց հետ 2000 կիլոմետր ընդհանուր սահման ունի»:*

Պատրաստեց ՀԵՆՐԻԿ ԼԻԼՈՅԱՆԸ

Իսրայել. Ներգաղթողները պատրաստվում են քվեարկելու

Նախքան հունիսի 23-ին խորհրդարանական ընտրություններում իրար բախվելը, Իսրայելի երկու մեծ կազմակերպությունները պետք է ընտրեն իրենց ցուցակը գլխավորողներին: Վարչապետ Իցհակ Շամիրը հավանաբար կմնա Լիկուդի շարանի պարագլուխ, առաջ անցնելով Դավիդ Լեւիից եւ Արիել Շարոնից: Աշխատավորականների մոտ վիճակը շատ ավելի բարդ է: Երկու թեկնածուները՝ Շիմոն Պերեսը եւ Իցհակ Ռաբինը, առաջնորդությունը վիճարկում են ութերորդ անգամ: Կուսակցության անդամների մոտ անցկացված հարցումը առաջնությունը տալիս է Պերեսին: Սակայն, տարօրինակ կերպով, Ռաբինն է, որ կարող է առաջնորդել յուրայիններին, քանի որ հարցման ենթարկված աշխատավորականների մեծամասնությունը գտնում է, որ այս «բազեն» հաջողության առավել հնարավորություն ունի: Պարտադրելով ժամանակից շուտ ընտրություններ, ծայրահեղ աջերն ուզում են ամերիկացիների «գրավյալ տարածքները խաղաղության դիմաց» նախաձեռնությունը խափանել: Վեճը, սակայն, բոլորովին այլ բանի շուրջն է. ամրացնել «Մեծ Իսրայելը» կամ նպաստել, որ վերջին երկու տարում Խ. Միությունից ներգաղթած 400 հազար եւ հետագա հինգ տարում սպասվելիք 1.2 միլիոն հրեաները ներծծվեն երկրի մեջ: Իսրայելը ֆինանսական միջոցներ չունի դեմ հանդիման կանգնելու այս երկու խնդիրներին: Վաշինգտոնը, վերջին հաշվով, կարող է երաշխիքներ տալ 10 միլիարդ դոլար բանկային փոխառությունների համար, սակայն պայմանով, որ իսրայելյան կառավարությունը սառեցնի նորաբնակեցումը: Եթե կառավարությունը մերժի, ներգաղթողները երկար ժամանակ դատապարտված կլինեն անգործության: Նրանք ընտրողների 10 տոկոսն են կազմում: Հակառակ քվեները կարող են Լիկուդի իշխանությունն արժենալ: Միանգամից ռուսական քվեները ընտրությունների բանալիներից մեկն են դառնում:

Շվեդիա. սոցիալ-դեմոկրատական սկանդալ

Շվեդական սոցիալ-դեմոկրատիան շարունակում է դանդաղ եւ անխուսափելիորեն դեպի ներքեւ գլորվել: 1991 թ. սեպտեմբերին տանուլ տալով խորհրդարանական ընտրությունները, այնուհետեւ հոկտեմբերին կառավարական իշխանությունը, Բեռնադոտների թագավորության առաջին կուսակցությունն այսօր կորցնում է նաեւ իր ձայնը՝ թերթերը: Մամլո նրա խումբը փետրվարի 10-ին իրեն սնանկացած հայտարարեց: Սա ցնցեց հասարակական կարծիքը, քանի որ 100-ից 300 միլիոն ֆրանկի միջեւ տատանվող բյուջետային բացը ոչ միայն վատ ղեկավարման արդյունք էր, այլեւ օրինականությունից դուրս կասկածելի գործողությունների: Սպասվում է վիթխարի սկանդալ, որը արդեն ստիպել է կուսակցության գլխավոր քարտուղար Բո Թորեսոնին հրաժարական տալ: Ըստ երեւույթին, ուրիշների գլուխները կընկնեն նույնպես:

Իրան. արգելքներ տղամարդկանց

Իրանի հարավում գտնվող Սիվազի համալսարանը վերջերս արական սեռի ներկայացուցիչներին արգելեց շարունակել ուսումը գինեկոլոգիայի ճյուղում: Մոլլաները հայտարարել են, որ տղամարդ գինեկոլոգները պետք է թողնեն իրենց մասնագիտությունը եւ փնտրեն «առավել արժանավայել աշխատանք»:

Աֆղանստան. սով

Աֆղանստանի կենտրոնին, ուր ապրում է 300 հազար մարդ, ծանր սով է սպառնում: Կլանների միջեւ թշնամությունը խոչընդոտում է սննդամթերքի օգնություն հասցնել այդ շրջան:

Ուզբեկստան. գրաքննություն

Էրոտիկ տեսարաններով «Փոքրիկ Վերա» ֆիլմի փոխարեն, որը հեռուստատեսության առաջին ծրագրով հեռարձակվում էր Մոսկվայից, Ուզբեկստանում դիտում էին հեռուստացույցների կարգավորման աղյուսակը: Ինչպես հաղորդել է ազգային հեռուստաընկերության հերթապահը, հանրապետության ղեկավարությունն արգելել է ֆիլմի ցուցադրումը, քանի որ այն չի համապատասխանում ուզբեկ ժողովրդի բարոյական պատկերացումներին:

Արաֆաթ. բարձր լարման գիծ

CNN-ը հեռախոսային մի խոսակցություն է տարածել Պաղեստինի ազատագրության կազմակերպության պարագլուխ Յասեր Արաֆաթի եւ Փարիզում նրա ներկայացուցիչ Իբրահիմ Սուսի միջեւ, որ մեծ իրարանցում է առաջացրել:

Յասեր Արաֆաթ եւ Իբրահիմ Սուս

1870 թ. հուլիսի 13-ին Պրուսիայի թագավոր Վիլհելմ 1-ը Ֆրանսիա հղեց խիստ, սակայն քաղաքավար մի ուղերձ: Նա մերժում էր իսպանական գահի կապակցությամբ Փարիզի պահանջած երաշխիքները: Բիսմարկն այդ հեռագրի բովանդակությունն աղավաղեց եւ այն դարձրեց վիրավորական: «Էմսի հեռագիրը» մտավ պատմության մեջ: Մի քանի օր հետո պայթեց ֆրանս-պրուսական պատերազմը:

Տեխնիկական միջոցները զարգացել են: Այսօր ամերիկյան CNN հեռուստածրագրի տարածած մի հեռախոսային խոսակցություն քաղաքական-հոգեբանական պատերազմի առարկա է դարձել: Մոնտա՞ժ է թե իրական փաստաթուղթ, Էմսի նոր հեռագի՞ր, թե Յասեր Արաֆաթի երկակիության շոշափելի ապացույց: Դժվար է բացարձակ համոզվածությամբ իմանալ, թե Յասեր Արաֆաթի եւ Փարիզում նրա ներկայացուցիչ Իբրահիմ Սուսի միջեւ հեռախոսային խոսակցությունը վերարտադրել է բառացիորեն: CNN-ը երաշխավորում է փաստի հավաստիությունը, ՊԱԿ-ը վիճարկում: Իշխանության շրջանակներում խոսքերը հավանական են համարվում: «Զարմանում եմ, որ զարմանում են», մասնավոր մի խոսակցության ժամանակ ասում է մի տեղյակ նախարար, որը հավանություն չի տալիս դրա տարածմանը, սակայն չի էլ կարծում, թե դա կեղծ է:

Յասեր Արաֆաթը Հաբաշի գործի ժամանակ ծայրաստիճան կատաղած էր, բոլոր վկայությունները համաձայն են այս կետում: Ուստի անհավանական չէ, որ նա իրեն վերագրվող բառային հորձանքին հանձնված լինի, չնայած որոշ արտահայտություններ այնքան էլ բնորոշ չեն պաղեստինցի պարագլխի համար: Ըստ CNN-ի ձայներիզի, Արաֆաթը, այլ սիրալիր խոսքերի հետ մեկտեղ, հրեաներին որակել է որպես **«փտածներ, շներ, կեղտոտներ»**: Ֆրանսիային էլ է հասել. **«անպատկառ, գարշ քաղաքականություն»**: Այլ փաստ. ՊԱԿ-ի պաշտոնական հայտարարությունների եւ մասնավոր ասված խոսքերի միջեւ, բառապաշարային առումով, բաց կա:

Իմաստաբանությունը հաճախ ուսանելի է. արաբական թերթերը վաղուց թողել են **«սիոնիստական էություն»** կապակցությունը, երբ խոսքը գնում է Իսրայելի մասին: Սակայն Կահիրեից Ալժիր, Դամասկոսից Նաբլուս փողոցի մարդը երբ ուզում է առանց տարբերակելու նշել հրեա կամ իսրայելցի, անփոփոխ կերպով ասում է **յահուդ** (հրեա): Փոխադարձաբար, իսրայելցիների մեծ մասը պաղեստինցիների մասին խոսելուց օգտագործում է **«արավիմ»** (արաբներ) բառը: Իսկ վերջերս վարչապետ Իցհակ Շամիրը իրեն թույլ տվեց որոշ ոչ սիրալիր խոսքեր ասել գոյիմների մասին, որը ոչ հրեաներին նշելու ամենաքաղաքավարական ձեւը չէ:

Սակայն խոսքը սոսկ իմաստաբանությանը չի վերաբերում: Եթե իսկապես Յասեր Արաֆաթը վիրավորական խոսքեր է ասել, գտնում են իսրայելցիները, դրանք բացահայտում են ՊԱԿ-ի երկակի լեզուն: ՊԱԿ-ը խորքում չի փոխել Իսրայելը փոքր առ փոքր լուծարելու նպատակը, ոչ էլ իսրայելցիների նկատմամբ տածած զգացմունքները: Արաֆաթի ստրատեգիան սոսկ խորամանկություն է, ասում են նրանք:

Այս վերլուծությունը հաշվի չի առնում վերջին տարիների ՊԱԿ-ի իրական ձեռքբերումները եւ գրավյալ տարածքների պաղեստինցի մտավորականության մեծ մասի գործնական առաջընթացը: **«Չեմ կարծում, թե Աբու Ամարը (Արաֆաթը) իրոք այդպիսի խոսքեր է ասել, սակայն նույնիսկ եթե նա զայրույթից կուլ է գնացել, դա ՊԱԿ-ի քաղաքական գծի մեջ ոչ մի փոփոխություն չի մտցնում»**, մեկնաբանում է արաբական աշխարհի մի դիտորդ:

Ավելացնենք, որ CNN-ի հաղորդագրությունն արվեց Ժնեւում ՄԱԿ-ի մարդու իրավունքների հանձնաժողովի առաջ Արաֆաթի ելույթի նախօրյակին:

Հաբաշի գործի այս նոր էջը նաեւ դեոնտոլոգիական լուրջ խնդիր է դնում: Որտե՞ղ է ավարտվում տեղեկացնելու պարտականությունը եւ սկսվում մասնավոր կյանքի իրավունքը: Եթե վաղը քաղաքական գործիչների, տնտեսական եւ այլ պատասխանատուների հեռախոսային խոսակցությունները տարածվեն, շատ շատ անակնկալներ ի հայտ կգան...

«Le Point», 21 փետրվար 1992

digitised by A.R.A.R.@

«Ուլիսի» նոր ոդիսականը

1990 թ. հոկտեմբերին արձակված զոնդը արեգակնածիրը հատելու է արեգակի անտեսանելի երկու բեւեռները հետազոտելու համար

Անցիկ աշխարհում կարծում էին, թե Հերկուլեսյան սյուները (ներկայիս Ջիբրալթարի նեղուցը) հատելուց հետո երկրի տափակության պատճառով կարելի է հայտնըվել աշխարհի մյուս կողմում, որտեղ ա[illegible]ն երեկո մայր է մտնում արեգակը: Եւրոպայի տիեզերական գործակալության (ԵՏԳ) եւ ՆԱՍԱ-ի համար Հերկուլեսյան նոր սյուները գտնվում են հեռավոր հորիզոնում, որտեղով անցնում է Յուպիտեր մոլորակի ուղեծիրը: Եւրոպացիները եւ ամերիկացիները որոշել էին իրենց «Ուլիս» անունը կրող զոնդը ուղարկել նրբաբլիթի նման տափակ (իհարկե, տիեզերական չափանիշներով) արեգակնային համակարգի ծայրամաս, որտեղ արեգակը եւ մոլորակները թվում են երկրաչափական հարթության վրա շարժվող սովորական կետեր:

Տիեզերքում կատարած ճարտիկ խուսանավումներից հետո, ազատվելով այսպես կոչված «արեգակնածիրի» հարթությունից, «Ուլիսը» փետրվարի 8-ից խորասուզվել է աստղամիջյան անծայրածիր տարածությունների մեջ, որոնք գտնվում են այդ հորիզոնական հարթությունից վեր ու վար, որտեղից երբեք երկրում պատրաստված որեւէ սարք չէր կարողացել դուրս գալ: Այսուհետեւ երկարող չափման մեջ է տեղաշարժվելու 370 կիլոգրամանոց փոքրիկ զոնդը, որը դրա շնորհիվ 1994 թվականի մայիսից սեպտեմբեր, ապա 1995 թվականի մայիսից սեպտեմբեր թռչելու է հաջորդաբար արեգակի հարավային եւ հյուսիսային բեւեռների վրայով: Դրանք երկրից անտեսանելի երկու շրջաններ են, որոնք, սակայն, մեծ կարեւորություն ունեն մեր աստղի պատմությունը հասկանալու համար:

Արեգակնածիրի հարթությունից կատարված այդ «փախուստը», ուղղահայաց հարթության այդ նվաճումը 35-ամյա տիեզերական հորիզոնական թռիչքներից [illegible] աստղագնացության մեջ [illegible] է, ինչ հեռանկարի հայտնագործումը նկարչության մեջ:

«Աշխարհում ոչ մի շարժիչ բավականաչափ հզոր չէր լինի որեւէ երկրային սարք ուղղակիորեն արեգակնածիրի հարթությունից կտրելու համար», պարզաբանում է աստղաֆիզիկոս Ռոժե Մորիս Բոննեն: Եւրոպայի տիեզերական գործակալության գիտական տնօրենը, որը միաժամանակ արեգակի մասնագետ է,

հուզմունքով է հետեւում զոնդի շարժմանը: *«Ծրագրի սկզբում, շարունակում է նա, 20 տարի առաջ մտածել էինք ապագա «Ուլիսը» հանդերձավորել «խոնային շարժիչով» կամ «արեգակնային առագաստով» այդ տեղաշարժը աստիճանաբար իրագործելու համար: Սակայն հանգում էինք արկածախնդրական, տեսական եւ թանկարժեք լուծումների»:* Ի վերջո պարզվեց, որ որեւէ խոշոր մոլորակի ձգողական դաշտը հմտորեն օգտագործելով հնարավոր կլիներ սարքին թույլ տալ արեգակի թագավորությունում հայտնվել նրա բեւեռներով անցնող ուղեծրով: Այս «խորամանկության» էությունն այն է, որ կամովին մեջքով շրջվում ենք դեպի արեգակը եւ ուղղություն վերցնում դեպի Յուպիտեր, զոնդին հաղորդելով առավելագույն արագություն: Ահա թե ինչու «Ուլիսը» 1990 թվականի հոկտեմբերին շուրջերկրյա ուղեծիր դուրս բերվեց փաստորեն հասարակածի վրա: Այդպիսով զոնդը առավելագույնս օգտվեց երկրագնդի պտույտի էներգիայից: Երկու խոշոր մղիչ հրթիռները արեցին մնացյալը: Եւ խաղի մեջ մտնելու պահին զոնդը ստացավ երկրի նկատմամբ ժամում 54 հազար կիլոմետր եւ արեգակի նկատմամբ ժամում 162720 կիլոմետր արագություն: Համեմատության համար ասենք, որ գերձայնային «Կոնկորդ» ինքնաթիռի արագությունը ժամում 2200 կիլոմետր է:

Հենց այդ վերամբարձ էներգիայի շնորհիվ «Ուլիսը» 16 ամիս շարունակ շարժվեց դեպի Յուպիտեր, մնալով արեգակնածիրի հարթության վրա: Բայց արդեն որոշ ժամանակ է, ինչ նրա արագությունը կանոնավորապես նվազում է: Յուպիտերի ձգողական դաշտը սկսել է ազդել փոքրիկ սարքի վրա, որը անսպասելի կերպով է ասես հայտնվել է անտեսանելի առաձգական բելի ծայրին: Յուպիտերի կողքով անցնելիս առաձգական բելը ձգվում է ու ձգվում: Այդ անտեսանելի եւ արգելակող կապի ազդեցությամբ «Ուլիսի» հետագիծը կորանում է: Շուտով, այդ զորավոր արգելակման հետեւանքով զոնդը կպոկվի արեգակնածիրի հարթությունից եւ «կընկնի» արեգակի կողմը: Ի վերջո, սարքը վիթխարի մոլորակին կապող աննյութական կապը կխզվի: Արեգակի ազդեցությունը կրկին զգալի կդառնա, բայց «Ուլիսը» արդեն կտեղաշարժվի մեկ ուրիշ հարթության վրա: Խորամանկությունն անցավ:

«Ուլիսի» վերջնական նպատակը արեգակի բեւեռային երկու «բացակների» առաջին հետազոտությունն է: Այնտեղ սառցի զաղափարն անգամ աներեւակայելի է, քանզի ջերմությունը հասնում է տասնյակ միլիոնավոր աստիճաններ: Բայց այդ բեւեռներում գոյություն ունի այն, ինչ աստղագետներն անվանում են «պսակածեւ անցքեր»: Իրոք, այնտեղ աստղի մակերեւույթը, ի տարբերություն նրա մնացած մասի, անտեսանելի է երկրից եւ թաքնված է շիկացած ու կուրացուցիչ յուրօրինակ մթնոլորտի հետեւում, որն անվանում են «արեգակի պսակ»: Հյուսիսային եւ հարավային այդ «հորանները» ուղղակիորեն մուտք են գործում բուն արեգակնագնդի մեջ, որի զանգվածի հիմնական մասը կազմում է միաձուլվող ջրածինը: Արեգակի զանգվածը համարվում է երկրագնդի զանգվածից 332946 անգամ մեծ:

Ուսումնասիրելով արեգակի այդ կրկնակի «ճաղատությունը», երբ այն խաղաղ փուլում է, աստղաֆիզիկոսները հույս ունեն առնվազն ստանալ նրա ծագման եւ ներքին մեխանիզմների վերաբերյալ իրենց վարկածների հաստատումը եւ, բացի դրանից, այնպիսի հայտնագործություն անել, որը գիտության մեջ նոր, հավերժական բանավեճ կբացեր:

Մինչ այդ, գործի դնելով «Ուլիսում» եղած չափման ինը սարքավորումներից ութը, հետազոտողները Յուպիտերից կստանան առաջին տեղեկատվությունը: Դա չկայացած աստղ է, որի անչափ փոքր կշիռը հնարավորություն չի տվել, որ այնտեղ բռնկվի ջերմամիջուկային կրակը: Այնուհետեւ, Դանթեի «Դժոխքի» օրինակով, նրանք «Ուլիսին» կհետեւեն արդեն արեգակից այն կողմ գտնվող անբնակ աշխարհում նրա կատարելիք վերջին ճամփորդության ընթացքում, աշխարհ, որտեղ չկան ոչ մոլորակներ, ոչ կյանքի հնարավորություն, ոչ էլ հարազատ բնապատկերներ, քանզի խոսքը իրոք հերկուլեսյան սյուներից այն կողմ կատարվելիք աստղագնացության մասին է:

«Le Point» 8 փետրվար 1992

Հայկական «Պրոմեթեւս» ունիվերսալ բորսան հրավիրում է

Բոլոր գրանցված բրոկերային գրասենյակներին եւ բրոկերային տեղեր ունեցողներին, հիմնարկ ձեռնարկությունների ղեկավարներին, ակցիոներական ընկերություններին, փոքր ձեռնարկություններին եւ կոոպերատիվների փորձնական սակարկությանը, որը տեղի կունենա մարտի 4-ին, ժ. 11-ին Ստանիսլավսկու անվան ռուսական դրամատիկական թատրոնի շենքում - Աբովյան - 7:

300-ից ավելի զանազան պրոֆիլի ապրանքների տեսականի 450 մլն. ռուբլու եւ 1,5 մլն. ամերիկյան դոլարի արժողությամբ:

Սակարկության են ներկայացված

- հատուկ կարգի մետաղներ
- անտառ եւ փայտանյութեր արտահանման որակավորմամբ
- նոր բեռնատար ավտոմեքենաներ եւ մոտոցիկլետներ
- նորագույն լազերային տեխնիկա եւ միկրոէլեկտրոնիկա
- հազվագյուտ քիմիական արտադրանք
- բազմանշանակ օգտագործման եւ ծրագրիս էլեկտրատեխնիկական սարքավորումների մեծ տեսականի
- ռետինատեխնիկական ապրանքներ
- տրիկոտաժ, հագուստ եւ կոշկեղեն
- կահույք

Հեռ. 23.24.52, 23.62.20, ֆաքս 22.87.33

Հայ բռնցքամարտիկների հաջողությունը Թեհրանում

Իսլամական հեղափոխության տարելիցին նվիրված մարզական փառատոնի ծրագրով բռնցքամարտի մրցումներին մասնակցած 11 երկրների (Իրան, Սիրիա, Իրաք, Չինաստան, Պակիստան եւ այլն) թվում էին նաեւ մեր հանրապետության պատվիրակները: Ահա թե ինչ է պատմում Հայաստանի սպորտկոմիտեի բռնցքամարտի ավագ մարզիչ Կարլոս Զանեթյանը. «Ասպարեզ դուրս եկած 96 բռնցքամարտիկներից 8-ը Հայաստանի Հանրապետության ներկայացուցիչներ էին, որոնց թվում կային ծանոթ մեր լավագույն վարպետները Իսրայել Հակոբկոխյանը, Նշան Մունչյանը, Մեխակ Ղազարյանը եւ ուրիշներ:

Մեր բոլոր բռնցքամարտիկներն էլ դարձան մրցանակակիրներ: Իրենց քաշային կարգերում մրցաշարի հաղթողներ ճանաչվեցին Նշան Մունչյանը (48 կգ, Երեւան), Լեոնիկ Պապյանը (54 կգ, Կիրովական), Մեխակ Ղազարյանը (60 կգ, Գյումրի), Արշակ Ավարտակյանը (գերծանր քաշ, Երեւան): Երկրորդ տեղ գրավեց Սմբատ Բաղդասարյանը (67 կգ, Երեւան): 3-րդ մրցանակակիրներ դարձան Արմեն Կիրակոսյանը (63,5 Երեւան) եւ Արթուր Գեղամյանը (75 կգ, Երեւան): Աշխարհի նախկին չեմպիոն Իսրայել Հակոբկոխյանը առաջին 2 հաղթանակից հետո ձեռքի վնասվածքի պատճառով չմասնակցեց վերջին 2 մենամարտերին եւ ստիպված բավարարվեց 3-րդ տեղով:

Հետկամպես տպավորիչ էր գերծանր քաշային Արշակ Ավարտակյանի հաղթանակը իրենից 17 կիլոգրամով ծանր Ադրբեջանի ներկայացուցչի նկատմամբ:

Թիմային ոչ պաշտոնական հաշվարկով Հայաստանի հավաքականը միայն մասնակիցների փոքր թվի պատճառով առաջին տեղը զիջեց Իրանի հավաքականին»: ■

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

«Ֆորմուլա 1» դասի ավտոարշավորդների ոսկեզօծ տարագրությունը

Ստորեւ ներկայացվող հոդվածում պատմվում է այն մասին, թե ինչպես բազմաթիվ նշանավոր մարզիկներ մեծ եկամտահարկերից խուսափելու համար տարագրվում են օտար երկրներ

1983 թվականին ավտոարշավորդ, ծնունդով հայ, ֆրանսիացի Ալեն Պրոստը հաստատվեց Շվեյցարիայում: Այս տարի նա եկամտահարկի խնայողություններից կշահի վեց միլիոն ֆրանկ: Լեման լճի գեղատեսիլ շրջակայքում հաստատվելու համար Պրոստը բազմաթիվ պատճառներ ուներ կենսամակարդակը, շվեյցարացիների չափավոր հետաքրքրությունը նշանավոր անձանց հանդեպ, բանկային գաղտնապահությունը, ինչպես նաեւ այն փաստը, որ եկամտահարկը այնտեղ պակաս է ֆրանսիայում գանձվող եկամտահարկից: «Ֆորմուլա 1» դասի ավտոարշավորդների մեջ աշխարհի եռակի չեմպիոն Ալեն Պրոստը, որը մեր մոլորակի ամենաարագ վարձատրվող մարզիկներից է, տարագրությունն ընտրեց իր վաստակած դրամի պահպանության համար: «Ռալլի» մոտ մեկ տասնյակ ավտոարշավորդներ հաստատվել են Մոնակոյում, որտեղ եկամտահարկ գոյություն ունի միայն ֆրանսիացիների համար, որոնք Ֆրանսիայի եւ Մոնակոյի կնքած պայմանագրի համաձայն պետք է իրենց հարկերը մուծեն Ֆրանսիայում: Բայց դժվարություն չկա բրազիլացի աշխարհի երկու չեմպիոնների Պիկեի եւ Սեննայի համար, որոնք իրենց երկրում վաստակի կեսը կտային հարկային վարչությանը: Մոնակոյում նրանց կողքին են բելգիացի Թիերի Բութսենը եւ շվեդ Ստեֆան Յոհանսոնը, որոնք խույս են տվել Եւրոպայի երկու ամենաբարձր եկամտահարկերից (համապատասխանաբար 65 եւ 72 տոկոս): Մոնակոյում են նաեւ իտալացիներ Ալբորետոն, Նաննինին, Պատրեզեն, Կապելլին, Մարտինին եւ Դե Չեզարիսը: Իտալիայում եկամտահարկը կազմում է եկամտի մինչեւ 62 տոկոսը:

Բրիտանացիները ընտրել են կղզիները: Նայջլ Մանսելը բնակվում է Մեն կղզում, իսկ Դերեկ Վարվիկը Ջերսիում: Նրանք կղզիներում մուծում են 20 տոկոս եկամտահարկ, մինչդեռ Մեծ Բրիտանիայի մնացած մասում կմուծեին 40 տոկոս:

Այս բոլոր երիտասարդ ավտոարշավորդները լավ հետեւում են իրենց ավագներին: 20 տարի առաջ արդեն Ջեկի Ստյուարտը տարագրվել էր Շվեյցարիա: 70-ական թվականների աստղեր Ջեյմս Հանտը եւ Նիկի Լաուդան բնակվում էին Իսպանիայի Իբիսա կղզում, որը կորցրեց իր հմայքը Իսպանիայում սոցիալիստների իշխանության գլուխ անցնելուց հետո:

Ինչպես մրցապարեզում, այնպես էլ եկամուտների բնագավառում Պրոստը եւ Սեննան տարբերվում են մյուսներից: Նրանք երկուսն էլ տարեկան վաստակում են մոտ տասը միլիոն դոլլար: Շվեյցարիայում բնակվելու շնորհիվ Պրոստը եկամտահարկի հարցում տարեկան տնտեսում է 1.2 միլիոն, իսկ Մոնակոյում բնակվող Սեննան հինգ միլիոն դոլլար: Միլիոնատեր ավտոարշավորդների թվում են նաեւ Մանսելը, Բերգերը, Բութսենը, Պատրեզեն, Պիկեն եւ Նաննինին: Մի խոսքով, չորս մեծագույն հովանավորների Մըքլարենի, Ֆերարիի, Ուիլյամզի եւ Բենետոնի ուժ ավտոարշավորդները նաեւ ամենալավ վարձատրվողներն են:

Միաժամանակ հարկ է նշել, որ սկսնակների համար ավտոարշավը բնավ էլդորադո չէ: Առաջին տարիներին երիտասարդ ավտոարշավորդները ստիպված են լինում գտնել հովանավորներ եւ նույնիսկ օգտագործել ընտանեկան դրամը: Նշենք նաեւ, որ ավտոարշավորդըն իր փառքի գագաթնակետին մնում է սովորաբար հինգ-վեց տարուց ոչ ավելի: Շուրջ մեկ տարի առաջ «էկիպ մագազին» հանդեսին տված հարցազրույցում ահա թե ինչ խոստովանություն է արել Ալեն Պրոստը. «Ես ավտոարշավներին սկսեցի մասնակցել 1976 թվականին, երբ 21 տարեկան էի: Այդ տարի ես պետք է որ վաստակած լինեմ 40 հազար ֆրանկ, մեքենայի վրա կատարված բոլոր ծախսերը չհաշված: 1977-79 թթ. ինձ համար ամենադըժվարն էին, ես նույնիսկ դրամի կորուստ ունեցա: Բայց հարկավոր էր պայքարը շարունակել, քանզի դա է բոլոր սկսնակ ավտոարշավորդների ճակատագիրը: Մարդիկ պետք է հասկանան, որ ավտոարշավորդ դառնալու համար հարկավոր է տասը տարի դրամ վատնել եւ միայն դրանից հետո է, որ չորս կամ հինգ տարի կարող ես մի քիչ վաստակել: Այդ ժամանակ է, որ կարելի է շահույթ ստանալ, քանի որ սկզբնական փուլում դրամ վատնելը միանգամայն տրամաբանական է»:

Նկատի ունենալով փառքի բարձունքներին հասնելու դժվարությունը եւ մարզական կարիերայի կարճատեւությունը, կարելի է հասկանալ, թե ինչու ավտոարշավորդները ձգտում են խուսափել անչափ մեծ եկամտահարկերից: Ֆրանսիայի ֆինանսների նախարարության, ինչպես նաեւ սպորտի պետական քարտուղարության վկայությամբ, երբեք պալամենտականներից որեւէ մեկը հարց չի առաջադրել այս առնչությամբ: Չեմպիոնների տարագրությունը լայն հասարակայնությանը չի մտահոգում:

Ըստ «Auto-Moto» ամսագրի նյութերի

Բաժինը վարում է Ս. ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Դիլիջանյան լռությունը վերջապես ճեղքվեց

Պատճառը Դիլիջանի կուրորտարանում կատարված անօրինականություններն են: Դեռեւս 1991 թ. դեկտեմբերին բնակչությանը Նոր տարվա կապակցությամբ հասանելիք հսկայական քանակությամբ սննդամթերքը (միս, ձու եւ այլն) եւ խմիչքը ինչ-ինչ ճանապարհներով անհետացան: Քաղխորհրդի մի շարք պատգամավորներ հարց բարձրացրին կատարվածի մասին: Հրավիրվեց քաղխորհրդի գործկոմի նիստ, որը որոշեց աշխատանքից հեռացնել կուրորտարանի տնօրեն Լյովա Պողոսյանին: Սակայն բնակչությունը դժգոհում է՝ պահանջելով խստագույն միջոցներ ձեռնարկել քաղաքում կատարված անօրինականությունների վերացման եւ կարգուկանոնի հաստատման համար: Այդ է հիմնական պատճառը, որ դիլիջանցիները պատրաստվում են մարտի 2-ին համաքաղաքային հանրահավաք անցկացնել՝ իրենց բողոքը արտահայտելու եւ ներկայացնելու լռությունը ճեղքելու վճռականությամբ:

Կարծում ենք, այս բողոքները դեռ եւ հանգիստ վերջաբան չեն ունենա:

ԱՐՏԱԿ ԲՈՋՈՒԿՅԱՆ

Էներգետիկ ճգնաժամը դեռ հաղթահարված չէ

Հայաստանի Նախարարների կաբինետի մամուլի ծառայությունում հաղորդեցին, որ տնտեսական երջափակման պայմաններում հանրապետության կենսունակության ապահովման հարցերով զբաղվող կառավարական հանձնաժողովը որոշել է ավելացնել գործող ձեռնարկությունների թիվը մինչեւ 230-ի: Մինչ այդ աշխատում էին մոտ 100-ը: Գործելու արտոնություն ստացած լրացուցիչ ձեռնարկությունների արտադրանքը հիմնականում արտահանվում է ԱՊՀ երկրներ եւ ԱՊՀ-ից դուրս: Նրանց գործարկումը հնարավոր դարձավ Վրաստանի գազամուղը շահագործման հանձնելուց հետո:

Տոմսերը նորից թանկանում են

Ինչպես հաղորդել է «Սնարք» գործակալությունը, օդային տրանսպորտը շուտով անհասանելի կդառնա հանրապետության բնակիչների համար: «Հայկական ավիագծեր» ընկերության ղեկավարներից մեկի խոսքերով, գարնան առաջին ամսվա ընթացքում սպասվում է սակագների նոր բարձրացում, ինչը պայմանավորված է քանյութի գների աճով եւ այլ ծախսերով: Ըստ երեւույթին, չեղյալ կհայտարարվի ուսանողների արտոնությունը: Գները կբարձրանան մոտ 3 անգամ: Օրինակ, Մոսկվայի տոմսը կարժենա մոտ 800 ռուբլի:

Մութալիբովը մեկնեց Հելսինկի

Ադրբեջանի նախագահ Այազ Մութալիբովը պաշտպանության հարցերով իր խորհրդական նշանակեց գեներալ-մայոր Գենադի Կլիմենտովին, որը մինչ այդ ծառայել է Ադրբեջանում տեղակայված խորհրդային պաշտպանության զորքերում:

Փետրվարի 25-ին նախագահը պաշտոնական այցով մեկնեց Ֆինլանդիա, ուր նախատեսում է մասնավորապես ստորագրել Եվրոպայի անվտանգության եւ համագործակցության Հելսինկյան խորհրդակցության փաստաթղթերը:

5 միլիոնը մի բան չէ

Կիեւի հրեական համայնքը 5 միլիոն դոլար է առաջարկել տիկնիկային թատրոնին՝ սինագոգի նախկին շենքը անհապաղ ազատելու համար:

Կարմրա-շագանակագույն ցույցեր Ռուսաստանում

Փետրվարի 23-ին Մոսկվայի կենտրոնում տեղի է ունեցել հակակառավարական ցույց, որին մասնակցել է մոտ 10 հազար մարդ: Այն կազմակերպել էին մի շարք հայրենասիրական կազմակերպություններ, այդ թվում «Աշխատավոր Մոսկվան», Սպաների միությունը, Աշխատավորության սոցիալիստական կուսակցությունը, միապետականները: Երթն սկսվեց Մայակովսկու հրապարակից: Ցուցարարները տանում էին կարմիր դրոշներ, բանակի բաժանման դեմ ուղղված պաստառներ, սոցիալիզմի եւ ԽՍՀՄ-ի պաշտպանության կարգախոսներ: Տվերսկայա փողոցում միջադեպ տեղի ունեցավ ցուցարարների եւ միլիցիայի միջեւ: ՆԳՆ-ի 21 աշխատակիցներ ստացան տարբեր աստիճանի վնասվածքներ: Բոլոր տուժածներին բժշկական օգնություն ցույց տրվեց:

Ավելի ուշ «Մինսկ» հյուրանոցի դիմաց տեղի ունեցավ հանրահավաք: Ելույթ ունեցան ժողպատգամավոր Սերգեյ Բաբուրինը, Վիկտոր Ալկսնիսը, Ռուսաստանի կոմունիստական բանվորական կուսակցության ղեկավար Վիկտոր Անպիլովը: Նրանք հայտարարեցին, թե *«գալիս է դեմոկրատական բռնապետության ժամանակը, քանի որ դեմոկրատները հանել են դիմակները»*: Գրող Վյաչեսլավ Կոնդրատը հայտարարեց, թե *«Կրեմլում նոմենկլատուրշիկներ են նստած»*: Իսկ լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցության ղեկավար Վլադիմիր Ժիրինովսկին հայտարարեց, որ մարտ-ապրիլ ամիսներին տեղի կունենա համառուսաստանյան հակակառավարական գործադուլ: Հանրահավաքում ընդունված բանաձեւում կառավարության քաղաքականությունը բնութագրվում է որպես *«ժողովրդի դեմ եղեռնագործության»*:

Նույն օրը Ռուսաստանի բազմաթիվ քաղաքներում տեղի ունեցան հանրահավաքներ, որոնց մասնակիցները արտահայտվում էին ԽՍՀՄ վերականգնման, միացյալ զինված ուժերի պահպանման կողմ, ինչպես նաեւ քննադատում էին Ռուսաստանի կառավարության գործունեությունը:

Ինչպես հաղորդեց Ռուսաստանի ՆԳՆ-ը, փետրվարի 23-ին հանրապետությունում (բացի Մոսկվայից) տեղի է ունեցել 3 ցույց (մասնակցել էր 7.200 մարդ), 46 հանրահավաք (21.010 մարդ), 3 երթ (680 մարդ):

Ադրբեջանի ժողճակատը հրաժարական է պահանջում

Ադրբեջանի ժողովրդական ճակատի նախագահ Աբուլֆազ Ալիեւը հաղորդեց, որ այժմ հանրապետության տարածքի 12 տոկոսը գտնվում է զինվորականների ձեռքում, այսինքն՝ այնտեղ տեղակայված են ԱՊՀ-ի զինված ուժերի ստորաբաժանումները: Նրա կարծիքով, դա Մոսկվայի եւ նախկին կենտրոնի բանակի համար հիմք է ստեղծում միջամտելու Ադրբեջանի գործերին:

Ելույթ ունենալով փետրվարի 24-ին Բաքվում տեղի ունեցած մամուլի ասուլիսում, Ա. Ալիեւը նշեց, որ վերջին օրերին Հայաստանը, խախտելով սահմանը, մարտական գործողություններ է ծավալել Ադրբեջանի արեւմտյան մասում: Նրա խոսքերով, հանրապետության ղեկավարությունը անգործության է մատնված, քայլեր չի ձեռնարկում կոնֆլիկտի գոտու բնակչության պաշտպանության ուղղությամբ: Այդ կապակցությամբ նա կրկին պահանջեց Ադրբեջանի ղեկավարության հրաժարականը:

Ա. Ալիեւը հաղորդեց նաեւ, որ ղարաբաղյան կոնֆլիկտի 4 տարիների ընթացքում զոհվել է 1150 եւ վիրավորվել 1122 ադրբեջանցի, հրկիզվել եւ երկրի երեսից ջնջվել է 37 բնակավայր:

ՆԱՏՕ-ն շահագրգռված է

ԱՊՀ-ի միացյալ զինված ուժերի գլխավոր հրամանատար, մարշալ Եւգենի Շապոշնիկովը հաղորդեց, որ ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղար Մանֆրեդ Վերների հետ փետրվարի 24-ին Մոսկվայում կայացած հանդիպման ժամանակ քննարկվել են «ԱՊՀ-ի տարածքում տեղի ունեցող իրադարձությունները, ինչպես նաեւ ռազմական հարցերը»:

«Ես կրկին համոզվեցի,- նշեց Ե. Շապոշնիկովը,- որ մենք եւ մեր հարեւանները ունենք շատ ընդհանուր մոտեցումներ, որ Արեւմուտքի երկրները շահագրգռված են ԱՊՀ-ի պահպանումով: Տպավորիչ էին ՆԱՏՕ-ի ղեկավարի այն խոսքերը, թե ԱՊՀ-ի խնդիրները վերաբերում են ԱՊՀ-ին, եւ իրենք պետք է լուծեն դրանք»:

Ե. Շապոշնիկովն ասաց, որ Հյուսիսատլանտյան միությունը պատրաստ է օգնել ԱՊՀ-ին, սակայն ավելացրեց. «Չեմ կարծում, թե մենք ռազմական օգնության կարիք ունենանք»: Գլխավոր հրամանատարը գտնում է, որ հնարավոր է օգտագործել ռազմական վերափոխման ՆԱՏՕ-ի փորձը:

Հաջորդ օրը Մ. Վերները հանդիպում ունեցավ Ռուսաստանի նախագահ Բ. Ելցինի հետ

Լուրերը՝ Interfax-ի եւ մեր սեփ. թղթակիցների

Արգենտինյան «հրաշքը»

1989 թ. հուլիսին իշխանության գլուխ անցնելուց հետո Արգենտինայի նախագահ Կառլոս Մենեմը կարողացավ ջարդել արհմիութենական ամենակարող եւ մաֆիական իշխանության ողնաշարը: Նա վերջ տվեց զինվորականների գաղտնի իշխանությանը՝ բանտ նետելով խռովարարներին եւ քաջալերելով առավել մասնագիտացված բանակի ստեղծումը: Նա վերջ տվեց նաեւ իր նախորդների ոչ կողմնորոշման քաղաքականությանը, լատինաամերիկյան միակ երկիրը լինելով, Ծոցի պատերազմ ուղարկեց երեք ֆրեգատ, ինչը նրան *«Միացյալ Նահանգների լավագույն բարեկամը»* դարձրեց աշխարհամասում: Եւ վերջապես, նա ձեռք զարկեց լայն սեփականաշնորհման վրա հենվող տնտեսական ազատական քաղաքականությանը:

«Ինֆլյացիան գնալով հետ երկրում թողեց 12 տոկոս գործազրկություն, ասում է վերջերս Ֆրանսիա այցելած Կառլոս Մենեմը: *Այսօր նրանք 5 տոկոս են կազմում: Երբ նախորդս իր մանդատի ավարտը* [illegible] *մեկնեց, մենք 5 հազար տոկոսանոց գերարժեզրկման պայմաններում էինք ապրում: Մարդիկ հարձակվում էին խանութների եւ սուպերմարկետների վրա: Այս տարի մենք 10 տոկոսից ավելի արժեզրկում չենք ունենա: Մենք ժառանգեցինք 6 միլիարդ դոլարանոց դեֆիցիտ, սակայն այս տարի մեր եկամուտները 200 միլիոն դոլարով գերազանցում են մեր ծախսը: Այնուամենայնիվ, Եվրոպայում մի տեսակ անգիտություն է տիրում, թե ինչ է կատարվում իմ երկրում»:*

Փարիզում Մենեմը դեռ խոսեց սեփականաշնորհման Ֆրանսիայի հնարավոր մասնակցության շուրջ, որոնց թվում Բուենոս Այրեսի մետրոն, Սալտայի կառարանները, էներգիայի եւ ջրի ընկերությունները:

«Դեռեւս շատ բան կա սեփականաշնորհելու, ասում է Մենեմը, *ավելի քան 30 միլիարդ դոլարի»:* Նա ոչ միայն դրամական ակնկալիքներ ունի, այլ մարդկանց, ծրագրում է Արեւմտյան Եվրոպայից ստանալ 150 հազար գաղթական: *«Մենք այնպիսի երկիր ենք, որ ունակ է 100 միլիոն մարդու ապահովել աշխատանքով եւ սնունդով, սակայն այսօր ընդամենը 33 միլիոն բնակիչ ունենք»:*

Վրաստանում վերականգնվել է 1921 թ. սահմանադրությունը

Վրաստանի ռազմական խորհուրդը չեղյալ հայտարարեց Վրացական ԽՍՀ սահմանադրությունը եւ ճանաչեց Վրացական Ժողովրդավարական Հանրապետության 1921 թ. սահմանադրությունը: Այդ որոշումն ընդունվեց փետրվարի 21-ին տեղի ունեցած քաղաքական կուսակցությունների միացյալ նիստի առաջարկությամբ: 1921 թ. սահմանադրության առանձին հոդվածները լրացուցիչ կմշակեն նոր իշխանությունները, որոնք կփոխարինեն հանրապետության այժմյան ղեկավարությանը:

Նույն օրը տեղի ունեցած Ռազմական խորհրդի խորհրդակցությունում որոշում ընդունվեց ստեղծել միացյալ բանակ, ներգրավելով Վրաստանի բոլոր զինված ստորաբաժանումները:

Որոշում ընդունվեց նաեւ ընդլայնել Ռազմական խորհուրդը, որի մեջ, բացի Թենգիզ Կիտովանուց եւ Ջաբա Իոսելիանուց, մտնում են Ռոման Գվենցաձեն՝ ներքին գործերի նախարար, Անզոր Մայսուրաձեն՝ պետական անվտանգության նախարար, Վախթանգ Ռազմաձեն՝ գլխավոր դատախազ, Գեորգի Կարկարաշվիլին՝ ազգային գվարդիայի հրամանատար եւ Լեւան Շարաշենիձեն՝ պաշտպանության նախարար:

Մինչդեռ, Վրաստանի ազգային անկախության կուսակցության ղեկավար Իրակլի Ծերեթելին 1921 թ. սահմանադրության վերականգնման մասին որոշումը գնահատեց որպես հասարակությունում համաձայնություն ձեռք բերելու փորձ: Նա նշեց, որ այդ որոշումը փաստորեն վերականգնում է Վրաստանի հանրապետության 1918–1921 թթ. սահմանները: Ծերեթելին դեմ արտահայտվեց Ադրբեջանին, Թուրքիային եւ Ռուսաստանին որեւէ տարածքային պահանջ ներկայացնել, չբացառելով, սակայն, հետագայում այդ հարցը քննարկելու հնարավորությունը:

Ծերեթելիի կարծիքով, վիճելի այլ հարց կարող է դառնալ ազգային փոքրամասնությունների խնդիրը: Սահմանադրությամբ ճանաչվում են նրանց իրավունքները, բայց չի ներառվում որեւէ տեղական ինքնավարության ստեղծում: Ուստի, Ծերեթելին գտնում է, որ անհրաժեշտ է վերամշակել սահմանադրության որոշ դրույթներ:

new age
P.O.B. 42050 • Washington, D.C. 20015 (202) 363-2704
Telex 401306 • Esi 628 55094 • Fax (202) 244-2361

ՆՅՈՒ ԷՅՋ
Միջազգային Առեւտրի Ընկերությունը
հրավիրում է աշխատանքի

1. Գրասենյակի գործերի կառավարիչ, 28 տարեկանից ոչ ավելի: Համալսարանավարտ, աշխույժ, պարկեշտ, չծխող, որը տիրապետում է հայերեն, անգլերեն, ռուսերեն լեզուներին (գրամեքենայի եւ համակարգիչի վրա աշխատելու կարողություն):

2. Քարտուղար՝ նմանապես բարձրագույն կրթությամբ եւ վերոհիշյալ լեզուների իմացությամբ:

Պայմաններին կարելի է ծանոթանալ շաբաթ օրը, փետրվարի 29-ին, առավոտյան ժ. 9-10:

Երեւան, Հանրապետության 47 (նախկին Ալավերդյան), երկրորդ հարկ

Azg semi-weekly, 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010
Խմբագիր՝ Յ. ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ
Editor H. AVEDIKIAN
Macintosh համակարգչային շարուածը Ռ.Ա.Կ. մամլոյ եւ տեղեկատուութեան կեդրոնի
ՀՀ Նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Արշակունեաց 2

digitised by A.R.A.R.@